Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 252 (14272) | 1973 оной октябриин 25, четверг | Сэн 2 мүнгэн

ЭКОНОМИКЫН ЭРДЭМ ШУДАЛХЫН ТҮЛӨӨ

Партийна болон олонитэ зоной хабаададаг экономи[ческа] һуралсалай шэнэ жэл эхилбэ. Коммунистнууд, ком[сомо]лшууд, партийнабэшэ эдэбхитэд, хүдэлмэришэд, кол[хозни]гууд, арадай ажахын мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилхы [хү]дэлмэрилэгшэд политическэ, экономическа эрдэмээ [шу]далхын тулада партада һууба.

Һүүлэй жэлнүүдтэ политическэ, экономическа һурал[сал] түхэлжэнхэй, тусхай программын ёһоор ябуулагдана. Партиин XXIV съезд, Центральна Комитедэй Плену[мүү]д экономическа эрдэм мэдэсэ дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ [ех]э анхарал хандуулһаниинь мэдээжэ. Энээнтэй зохил[дуу]лан «Ажалшадай экономическа һуралсал һайжаруул[ха] тухай» тогтоол КПСС-эй ЦК гаргаһан байгаа. Эконо[ми]ческа һуралсал болбол предприятинууд болон нэгэдэл[үү]дэй, совхозууд болон колхозуудай экономическа хү[дэл]мэритэй нягта холбоотойгоор ябуулагдаха, ажахые [хүтэ]лхэ хэрэг һайжаруулха, үйлэдбэрине аша үрэ ехэ[тэй] болгохо хэрэгтэ түлхисэ болохо зэргэтэй гээд энэ тог[тоол] дотор хэлэгдэнэ.

Партиин ЦК-гай энэ тогтоол бэелүүлэн, партийна коми[тед]үүд, министерствэнүүд, зургаанууд, предприятинууд [бол]он колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, профсою[зу]д, комсомолой организацинууд экономическа һуралсал[ай] һаналаа табидаг болонхой. Бүгэдэ нинтын экономи[чес]ка һуралсал хадаа хүдэлмэришэд, колхознигуудһаа [эх]лэд, хүтэлбэрилэгшэд хүрэтэрөө олон түмэн ажалша[дай] хабаададаг үнэхөөрөө бүгэдэ нинтын һургуули болоо. [Эко]номикын эрдэм ухаа шудалхын тулада энэ жэлдэ [ре]спублика дотор 3145 һургуули, теоретическэ семинар, [...]ай университет, коммунис ажалай һургуули байгуу[л]да. Эдээндэ 84 мянган хүн һуралсажа эхилбэ.

Партиин XXIV съездэ баталан абтаһан эб найрамда[ай] программа бэелүүлхын тулада КПСС-эй ЦК-гай [я]бажа байгаа гадаадын политическэ асуудалнуудта тү[рүү]шын занятинууд зорюулагдаба. Партиин хэдэ хэдэн [ко]митедүүдһаа манай редакцида мэдээсэһэнэй ёһоор хү[дөө] нютагуудта политическэ, экономическа һуралсалай [жэ]лhала эмхитэйгээр эхилээ. Коммунистнууд, комсо[мол]шууд, олонитэ ажалшад һуралсалай шэнэ жэлдэ тео[ри], политикын, экономикын асуудалнуудаар эрдэмээ [бол]былүүлхээр бэеэ зэһэнхэй, түрүүшын занятида [...] гэжэ хүдөө нютагуудһаа мэдээсэбэ.

Энэ жэлдэ хоёрдохи жэлэй программаар экономическа [к]руулинууд, семинарнууд хүдэлжэ эхилбэ. Экономи[кын] эрдэмэй үндэһэ һуури, үйлэдбэри ударидаха эрдэм [ух]аа шата шатаараа шудалха байна. Ойрын 4—5 жэлэй [ту]рш[ада] үйлэдбэридэ хүдэлжэ байгаа бүхы хүнүүдые [...]ень хабаадуулха зорилготой экономическа һуралса[л] холын хараатай түсэб үйлэдбэриин коллективүүдтэ [...]гданхай.

Экономическа һуралсалай түрүүшын жэлэй дүнгүүд [д]аруулнаб гэхэдэ, партиин XXIV съезд дээрэ баталаг[даһан] экономическа гол хараа шугам, партиин полити[ка], ЦК-гай декабриин (1972 оной), апрелиин (1973 оной) [Пле]нумүүд дээрэ тодорхойлогдоһон асуудалнуудые, «Со[ве]т Социалис Республиканудай Союзай табин жэлэй ой[д]» КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. [Бре]жневэй элидхэлые һуралсалдаа үргэнөөр хэрэглэнэ. [Эко]номическа һуралсал коммунис хүмүүжүүлгэдэ ехэ [...] дүүргэнэ, партиин XXIV съездын шиидхэбэринүү[д], юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлэй [...]табарнуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ түлхисэ болоно гэ[жэ]... лэ һуралсалай жэлэй дүн харуулба. Үнгэрэгшэ [жэл]дэ авиационно, «Теплоприбор», прибор бүтээлгын, [«Элек]тромашина» заводуудта экономическа һуралсал [...] шэглэлтэйгээр хүдэлһэн байна. Энэ жэлдэшье тү[рүү]шын занятинууд эмхитэйгээр эхилбэ.

Промышленна, хүдөө ажахын үйлэдбэриин коллекти[вүү]дэй бодото байдалтай нягта холбоотойгоор энэ һурал[сал] ябуулагдаа. Энээнэй аша үрэ тухай өөһэдынгөө [...] дээрэһээ пропагандистнууд тодоруулан харуулна. [Тэ]риин асуудал тухай номһоо хөөрэхэдэшни, хүнүүд [...] гэжэ шагнаха, энэ асуудалаа өөһэдынгөө совхозой [жэш]ээ дээрэ абажа харуулхадашни, булта һэр-мэр гэл[...] шэмээтэй болоодхихо. Экономикын асуудалнуудаар [занят]и үнгэргэхэдөө, коллективэйнгээ ажалай үрэ дүн, [...] баримтануудые хаража сасуулжа үзэдэг, тобшолол [...], ажалай үрэ дүн һайжаруулха тухай бултаараа арга [...] бэдэрдэг, бодомжолдог байнабди, — гээд Мухар-[Шэ]бэрэй аймагай Сутайн совхоздохи экономикын эрдэм [ухаа]най үндэһэ һуури шудалдаг һургуулиие хүтэлбэри[лэгшэ] Т. С. Бармитова бэшэнэ. Совхоздо экономистаар [хүдэ]лдэг энэ мэргэжэлтэ пропагандистаар хүдэлжэ гэ[...] экономист мэргэжэлтэй нүхэдтэ хандаһан байна.

Политическэ, экономическа һуралсалые аша үрэ ехэ[тэй] болгохо гэжэ тон шухалада тоологдодог, партийна [орга]низацинуудай гол анхаралда байдаг асуудал мүн. Энэ [тал]аарнь ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа байгаа, мүнөөшье [...]энэ, саашадаашье энэ талаар ехэ хэмжээнүүд хараа[лагда]нхай. Теориин, методикын асуудалнуудаар пропа[ганди]стнарта туһаламжа үзүүлхэ хэмжээнүүд харалагда[нхай], теоретическэ, методическа конференцинүүд үнгэргэг[дэжэ] байна. Экономикын һуралсалда хүдэлдэг пропаган[дист]нар, лекторнүүдтэ мүн бэшэшье туһаламжа үзүү[лхэ]хээр хараалагданхай. Энээнтэй хамта һуралсалые [шал]гаха, хинаха хэрэг партийна, профсоюзай организа[цин]уудай анхаралда байха зэргэтэй. Гээшье һаа, зарим [нюта]гта, зарим коллективүүдтэ һуралсалда хабаадаха [ёһото]й олон хүн ямаршье шалтагаангүйгөөр занятидаа [ерээ]гүй ушар үзэгдөө гэжэ һуралсалай түрүүшын үдэр [...]. Зарим нютагуудта, жэшээнь, Мухар-Шэ[бэрэй], Захааминай, Сэлэнгын аймагуудай зарим ажахы[нууд]та экономическа һуралсалай түрүүшын занятинууд [...]шалтагаанаар таһалдаһан байна. Занятидаа яһа[л] [б]айса бэлдэһэн аад, дүршэл багатай байһан дээрэһээ [зари]м пропагандистнар саарһанһаа таһарангүй уншаад [...] ушар дайралдаа гэжэ түрүүшын занятинууд ха[...]ба.

Партийна организацинууд, промышленна предприяти[нууд] болон колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, проф[сою]зай организацинууд ажалшадай экономическа һурал[салай] түлөө бүри мүһэн харюусаха зэргэтэй. Тиимэ һэн [...] шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө экономическа һурал[сал] хиналтадаа абажа, тохёолдоһон дутагдалнуудые [...] усадхаха хэмжээнүүдые абаха ёһотой. «Ажалшадай [эконо]мическа һуралсал һайжаруулха тухай» КПСС-эй [ЦК-]гай тогтоолой дүүргэлтэ шалгажа үзэхэдөө, экономи[ческа] һуралсалые һайнаар эмхидхэхэ, үйлэдбэриин эконо[мика], тэрэниие ударидаха эрдэм ухаа улам гүнзэгытөөр [шуда]лха хэрэгтэй гээд КПСС-эй ЦК зааһан байгаа.

Ажалшадай экономическа һуралсалые аша үрэ ехэтэй [бол]охын түлөө тэмсэхэ гээшэ юһэдэхи табан жэлэй түсэб [бол]зорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэл мүн болоно. [Эко]номикын эрдэм шудалхын түлөө бүгэдэ нинтын доб[...] олоороо хабаадаял!

УНДЭР ШАГНАЛ УЯЛГАЛНА

ЭРХИМ АЖАЛ—МАНАЙ ХАРЮУ

Улаан-Үдын аймагай һуралсалай „Байгал" ажахын түрүү һаалишан Л. Н. СЕДЫХ хөөрэнэ:

— «Би Эхэ оронойнгоо үмэнэ хэзээ, мүнхэдэ үритэйб...» гэһэн мэдээжэ дуунай үгэнүүдые ходол һанажа ябадагби. Совет хүн хаанашье, ямаршье ажал хэжэ ябахадаа, ондоо хариин гүрэндэ ошоод аяншалжашье ябахадаа, Эхэ һайхан ороноо сэдьхэл зүрхэндөө ходол дурдан һанажа, дүүрэн эрхэ сүлөөтэ социалис гүрэнэй эрхэтэн байһанаараа омогоохон ябадаг лэ. Ондоо байха арганьшьегүй.

Намайешье абаад үзэел даа. Би юрын лэ һаалишан эхэнэрби. Хүнһөөл һаа, үлүүсэ ехэ ажал хэжэ, тусгаар онсо габьяа, баатаршалга гаргаһанаашье мэдэнэгүйб. Даажа байһан ажалдаал бүхы сэдьхэлһээ оролдожо, жэлэй ямаршье сагта ехэ һү һаахын түлөө шадалаараа тэмсэжэ ябагшаб.

Энэл ажалайм, оролдолгымни түлөө намайе гүрэн түрэмнай Эхэ ороной дээдэ шагнал — Ленинэй орденоор хоёр удаа шагнаба. Гансахан социалис орондол юрын ажалша хүнэй хэжэ байһан ажал иимэ үндэрөөр сэгнэгдэдэг, үнэн сэхэ, урагшаа һанаатай ажалша хүн лэ иимэ ехэ хүндэтэй байна.

Үшөөл һайнаар хүдэлхэ арга боломжо, хүсэн, дүй дүршэл, эрмэлзэлшье бии. Гансал ажалаа улам һайнаар эмхидхэжэ, шэнэ түрүү онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэн, бүрил абьяас, эдэбхитэйгээр мүрысэн ажаллаха болонобди.

Манай һуралсалай «Байгал» ажахы гансашье Буряадай республика соо бэшэ, бүхы РСФСР дотор һү ехээр һаадаг түрүү фермэнүүдэй нэгэн гэжэ тоологдодог. Нёдондо манай фермэ үнеэн бүриһөө 4.956 килограмм һү һаагаа. Эрхим һаалишаднай З. Н. Кожевникова, С. П. Степанова, Е. П. Ермолаева гэгшэд үнеэн бүриһөө 5.183—5.231 килограмм һү һаагаа юм.

Ажалдаа ямар нэгэ тусгаар онсо «нюусатай» гээшэбта гэжэ хүнүүд һонирходог. Маанадта ямаршье тиимэ ондоо «нюуса» байхагүй. Бултал үнэн зүрхэнһөө оролдожо, ажалдаа эрдэм ухаанай заабари, шэнэ түрүү онол арга хэрэглэн, эбтэй эетэйгээр хүдэлдэгбди.

Малшадай бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоходоо, 1972—1973 онуудай үбэлжэлгын үедэ би үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3.900 килограмм һү һаахаб гэжэ уялга абаа һэм. Малай уянда байжа эдеэлһэн юһэ һарын туршада үнеэн бүриһөө 4.571 килограмм һү һаагааб.

Энэ амжалта миил зүгһөө туйлагдашоогүй юм ааб даа. Үнеэдые эдеэлүүлхэ, уһалха, харууһалха бүхы заабариие нарин нягтаар сахиха, үдэр үдэрэй хүдэлмэриин тогтомол гуримые багахашье хазагайруулхагүй гэжэ оролдохо шухала. Үнеэн бүхэнэй абари зан мэдэжэ, ямар тэжээлдэ илангаяа дуратайб, хэзээ шэргэхэ, хэзээ үрэжүүлэгдэхэ, хэзээ түрэхыень хараада абажа, үбһэ тэжээлыень зүбөөр хубаарилан үгэхэ хэрэгтэй. Манайда үнеэн бүхэн өөр өөрын рационоор тэжээл эдидэг. Малай байра соо ходо сэбэр байлгаха, үнеэдые аршажа, үһэ ноохыень сэбэрлэжэ байгаагүйдэ аргагүй. Тингэжэ оролдоогүй һаа, һү яагаад ехээр һаахабши даа.

Бидэ жэлэй ямаршье сагта үнеэдээ үглөөгүүр эртэ 5 часта һаанабди. Удаань үдэр 12 часта һаагаад, үдэшэнь 7 часта гурбадахяа һаанабди. Энэ гурим хэзээдэшье хазагайруулагдадаггүй.

Фермын мал бүри октябриин эхеэр уянда байлгагдажа, дүүрэн рационоор эдеэлүүлэгдэжэ эхилээ. Үнеэн бүридэ үдэрэй дунда зэргээр 1,5 килограмм үбһэн, 15 килограмм кууzику, 40 килограмм бурдуур, һаагдаһан һүнэй килограмм бүхэндэ 400 грамм талха тарянай зүйл эдюулэгдэнэ гэхэ гү, али тэрэнь хамта 13—14 тэжээлэй единицэ болоно. Энээнэй ашаар үнеэн бүриһөө үдэрэй 12—13 килограмм һүн һаагдана.

Үбэлэй һаранүүдта үнеэдэй олоороо тугаллаад байхада үнеэн бүриһөө сүүдхын 25—30 килограмм һү абаха арга бии.

Табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлдэ манай фермын һаалишад үнеэн бүриһөө 3.500—3.800 килограмм һү һааха гэһэн социалис уялга абаһан байна. Мүнөө тэдэнэй олонхинь хэлэһэн үгэдөө хүрөө. Жэшээнь, бэрхэ һаалишад Г. А. Ступакова, С. П. Степанова, Е. П. Ермолаева гэгшэд үнгэрһэн 9 һара соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3.868—3.923 килограмм һү һаанхай. Би өөрөө энэ жэлдэ үнеэн бүхэнһөө 5.000 килограмм һү һаахын түлөө тэмсэхэ зорилготоноб. Мүнөө жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 4.395 килограмм һү абааби. Өөрымни тооложо үзэхэдэ, социалис уялгаяа болзорһоонь урид, декабриин 1 болотор дүүргэхэ арга боломжотойб. Дүүргэхын түлөө тэмсэхэшье. Тон ехэ үрэ дүн туйлажархёоб, ингээд хүрөө гэхэгүй, саашадаа үшөөл ехые һааха, үнеэн бүриһөө 5.500—6.000 килограмм хүрэтэр һү абахын түлөө тэмсэхэ дүүрэн хүсэл бии.

Байгша ондо һуралсалай «Байгал» ажахын һаалишад бүхыдөө 16 мянган центнер һү һаажа, гүрэндэ сагаан эдеэ тушааха жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө шармайн оролдоно.

М. НАМЖИЛОВ,
бэшэжэ абаба.



Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат. Кабанскын аймагай Оймороой совхозой һүнэй фермые даагша Елизавета Баяндаевна Харжеева.

Елизавета Баяндаевна — Ленинэй орденой кавалер. Тэрэнэй даадаг фермын коллектив үнеэн бүриһөө 2000 килограммһаа доошо бэшэ һү һаадаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. Б. Харжеева.

С. БАЛДУЕВАИ фото.

Арадай ажахын хүдэлмэрилэгшэд! Экономическа эрдэм, ажахы эрхилэлгын ба хүтэлбэрилгын шэнэ онол аргануудые оролдосотойгоор шудалагты! Ажалаа эрдэм ухаанай заабариин ёһоор эмхидхэлгэ, түрүү дүй дүршэл, эрдэм болон техникын шэнэ туйлалтануудые бүри эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлэгты!

(Агууехэ Октябриин социалис революциин 56 жэлэй ойдо зорюулжа КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан Уриануудһаа).

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

ЭД ХЭРЭГЛЭГШЭДЭЙ БУЛГЭМЭЙ «БУРКООПСОЮЗ» ГЭЖЭ РЕСПУБЛИКАНСКА ХОЛБООЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикада эд хэрэглэгшэдэй совет кооперациин хүгжэлтэдэ, хүн зониие худалдаа наймаанай талаар хангалгада, хүдөө ажахын продуктнуудые, түүхэй эд бэлэдхэлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө байгуулагдаһаар 50 жэлэйнь ойн гүйсэһэнтэй дашарамдуулан эд хэрэглэгшэдэй бүлгэмүүдэй «Буркоопсоюз» гэжэ республиканска холбооое **Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Секретариин түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1973 оной октябриин 24.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РЕСПУБЛИКЫН ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ БУРЯАДАЙ АССР-эй ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Республикада кооперативна худалдаа наймаае хүгжөөхэ хэрэгтэ габьяатай байһанайнь түлөө **Буряадай АССР-эй худалдаа наймаанай габьяата ажал ябуулагша** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Редикальцева Валентина Романовнада — Улаан-Үдын аймагай Тарбагатайн райпогой магазиниие даагша.

Сайдаков Радна Шабагансаевичта — Түнхэнэй аймагай Хоймороой сельпогой автолавкын наймаашан.

Стромилова Вера Андреевнада — Яруунын аймагай Витимэй сельпогой түрүүлэгшэ.

Тихонова Руфина Георгиевнада — Буркоопсоюзай универсальна баазын ахалагша товаровед.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Секретариин түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1973 оной октябриин 24.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Л. С. ИВАНОВАДА БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА ЭКОНОМИСТ ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Худалдаа наймаанай экономико хүгжөөхэ, ажахын тообсоо нэбтэрүүлхэ талаар габьяатай байһанайнь түлөө Кабанскын аймагай Кабанскын райпогой экономист нүхэр **Иванова** Любовь Степановнада **Буряадай АССР-эй габьяата экономист** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Секретариин түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1973 оной октябриин 24.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РЕСПУБЛИКЫН ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Эд хэрэглэгшэдэй бүлгэмүүдэй Буряадай республиканска холбооной байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, эд хэрэглэгшэдэй кооперациин системэдэ олон жэлэй туршада ажаллаһанайнь, социалис уялгануудаа дүүргэхэдээ ажалай үндэр амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотануудаар** шагнаха:

Власова Надежда Андреевнае — Сэлэнгын аймагай Новоселенгинскын сельпогой наймаалагша.

Жанаева Цыретор Найдановнае — Хэжэнгын аймагай 49-дэхи магазинай наймаалагша.

Ишмаков Хамид Касимовичые — Буркоопсоюзай барилгын управлениин ахамад инженер.

Павлов Василий Ивановичые — Буркоопсоюзай правлениин финансын таһагай начальник.

Платонова Пелагея Платоновнае — Улаан-Үдын аймагай Советскэ райпогой магазиниие даагша.

Феденко Клавдия Кузьминичнае — Түнхэнэй аймагай Түнхэнэй райпотребсоюзай пекарниин хилээмэ баригша.

Шкляр Антонина Мифодьевнае — Баргажанай аймагай Баргажанай райпогой столовын эдеэ шанагша.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Секретариин түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1973 оной октябриин 24.

[О]БЛПРОФСОВЕДЭЙ ПЛЕНУМ

[Про]фсоюзуудай областной [Совед]эй VI пленум болоо[...]. Тэндэ «Республи[кын] профсоюзай организаци[нуу]дай ябуулдаг ниитэ-эм[...] хүдэлмэриин бай[дал] [б]олон хэрэгые саашадаа һайжаруулха хэмжээ[нүүд] тухай» асуудалаар обл[профсов]едэй президиумэй [түрүүлэг]шэ Л. С. Асеев [элидхэл] хэһэн байна.

[...] зүбшэн хэлсэлгэ[дэ] [...] хоолой промышлен[...] хүдэлмэришэдэй [профсоюза]й обкомой түрүү[лэгшэ] А. П. Кихней, Улаан-[Үдын] ЛВРЗ-гэй профсою[зай] [...]комой түрүүлэгшын [орлогшо] Г. П. Карнаухов, [...]дын ба бэлэдхэлэй [хүдэлмэрил]эгшэдэй профсо[юзай] [...]риин райкомой түрүүлэгшэ **Д. Н. Доржиев**, барилгын материалнуудай промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай обкомой секретарь **А. Т. Валиноров**, Улаан-Үдын ноойо угаадаг заводой профсоюзай цехэй комитедэй түрүүлэгшэ, хиналтын мастер **А. Л. Иванова**, гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай Кабанскын райкомой түрүүлэгшэ **И. Е. Третьяков**, Улаан-Үдын оёдолой фабрикын профсоюзай фабкомой түрүүлэгшэ, технолог **В. К. Радченко**, ашаанай автотранспортна 2-дохи предприятиин месткомой түрүүлэгшэ **В. С. Рудько**, Шэнэ-Бэрээнэй заһабари-механическа заводой профсоюзай завкомой түрүүлэгшэ **М. К. Кузьмин**, гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай Бэшүүрэй райкомой түрүүлэгшэ **А. Б. Санжиев**, туризмын талаар областной соведэй экскурсионно бюрое даагша **Р. А. Серебрякова** гэгшэд хабаадалсаа.

Удаань облпрофсоведэй V пленумһээ хойшонхи үе соо президиумэй хэһэн хүдэлмэри тухай облпрофсоведэй президиумэй секретарь **Л. В. Антонова** мэдээсэл хэһэн байна.

Пленумэй хүдэлмэридэ КПСС-эй обкомой партийно эмхидхэлэй хүдэлмэриин таһагые даагша **А. Б. Бардонов** хабаадалсаһан байна.

Зүбшэгдэһэн асуудалнуу дааран пленум зохихо тогтоол баталан абаа.

ШЭНЭ ҺОНИН — ТАСС

СОЦИАЛИС НАЦИНУУДАЙ ХҮГЖЭЛТЭ БА ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНА ХАРИЛСАА ХОЛБООН

Москвада зарлагдаһан научна конференци тухай

«Социалис нацинуудай хүгжэлтэ ба интернациональна харилсаа холбоон» гэһэн асуудалтай научна конференци октябриин 23-да Москвада, СЭВ-эй конференц-зал соо нээгдээ. Энээниие СССР-эй Наукануудай академи, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институт, Ниитын эрдэмүүдэй академи, Партийна дээдэ һургуули зарлаһан байна.

Конференциин президиумдэ КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институдай директор П. Н. Федосеев, КПСС-эй МГК-гай секретарь В. Н. Ягодкин болон бусад һууба.

Союзна республикануудай эрдэмтэд болон партийна хүдэлмэрилэгшэд, партиин ветеранууд, тэрэшэлэн Болгариин, Венгриин, Вьетнамай Демократическа Республикын, Германиин Демократическа Республикын, Монголой Арадай Республикын, Польшын, Румыниин, Чехословакиин эрдэмтэд конференциин хүдэлмэридэ хабаадана.

Академик **П. Н. Федосеев** эхилэлгын үгэ хэлэжэ, конференциие нээгээ.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь **К. Ф. Катушев** «Социалис оронуудай нэгэдэлэй бэхижэлгэ — дэлхэйн социализмын хүгжэлтын жама ёһон» гэһэн элидхэл конференци дээрэ хэбэ.

Тэрэшэлэн академик **Н. Н. Иноземцевэй** «Социалис интернационализм ба дэлхэйн хүгжэлтэ», «Коммунист» журналай ахамад редакторай орлогшо, философиин эрдэмэй доктор **Э. А. Баграмовай** «Национальна харилсаанууд тухай марксистко-ленинскэ теори ба мүнөө сагтахи үзэл суртадай тэмсэл» гэһэн элидхэлнүүдые конференциин пленарна заседани дээрэ соносхогдоо.

Үдэрэй тэнгһээ хойшо: «Социализм ба нацинууд», «Социалис нацинуудай нэгэдэл ба харилсаа холбоон», «Ажалшадые интернациональна ёһоор хүмүүжүүлгэ, социалис нацинуудай соёлнуудай хүгжэлтэ ба ойртолго» гэһэн секцинүүд хүдэлмэрилөө.

(ТАСС).

СОВЕТСКЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН МЭДҮҮЛГЭ

Дүтын Зүүн зүгтэхи буудалдаа, дайнай бүхы ябуулга болюулха тухай Аюулгүйн Соведэй байгша оной октябриин 22-ой шиидхэбэриие бүхы дэлхэй сэдьхэлээ ханан, һанаагаа амарангяар угтаһан байна.

Аюулгүйн Соведэй энэ шиидхэбэриие дүүргэхэ, египед-израилиин фронт дээрэхи дайнай ябуулгануудые зогсоохоор бэлэн байһан тухайдаа Египедэй правительство мэдүүлээ һэн. Аюулгүйн Соведэй тус шиидхэбэриие зүбшөөһэн тухайдаа Израилиин правительство мүн лэ мэдүүлһэн байгаа.

Гэхэ зуура, Тель-Авивай тэрэ мэдүүлгэнь үнэндөө шал худал байшоо, Израилиин сэрэгэйхид тэрээгээр халха хэжэ, египет сэрэгүүдэй эзэлээд байһан газарнуудта, тэрэшэлэн Египедэй Араб Республикын юрын һуурин тосхонуудта харата зорилгоор добтолбо. Израилиин правительствын эдэ ябуулгануудынь Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэриие убайгүйгөөр эбдэһэн, бүхы дэлхэйн арадуудта зүриһан ябадал болоно. Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэриие иимэ бүдүүлигээр эбдэһэнэйнгээ түлөө бүхы харюусалгые Израилиин правительство дааха.

Советскэ правительство, бүхы совет арад Израилиин правительствын ябуулгануудые эрид буруушаана, буудалгаяа, араб гүрэнүүдэй сэрэгүүдтэ эсэргүү дайнай бүхы ябуулгануудаа энэ дары болюулха, Аюулгүйн Соведэй 1973 оной октябриин 22-ой шиидхэбэриин үндэһөөр октябриин 22-то буудалдаанай болюулагдаһан линидэ сэрэгүүдээ абаашаха эрилтэ Израильда табяа.

Египедэй Араб Республикада, Сириин Араб Республикада эсэргүү ээрхэг түримхэй ябуулгануудаа үргэлжэлүүлһэнэй түлөө эгээн хүндэ хойшолонгуудтай ушарха байхат гэжэ Израилиин правительствада Советскэ правительство уридшалан һануулна.

ООН-ой Аюулгүйн Соведэй онсо яаралтай заседани

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Египедэй Араб Республикын эрилтын ёһоор, ООН-ой Аюулгүйн Соведэй онсо яаралтай заседани октябриин 24-дэ Москвагай сагаар 19 часта зарлагдаба.

Хүбүүд болон басагад! Марксистско-ленинскэ һургаалые, эрдэм, техникэ болон соёлой туйлалтануудые оролдосотойгоор шудалагты! КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө эдэбхитэй тэмсэлшэд бологты!

(Агууехэ Октябрийн социалис революциин 56 жэлэй ойдо зорюулжа КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан Уряануудһаа).

Комсомолой ажабайдал

ЭДЭБХИИЕНЬ БАДАРУУЛЖА ШАДАБАЛ...

Үдэшын 9 саг. Колхозой правлениин газаа залуушуул олон. Хүбүүд, басагад юуншьеб тухай хүхюунээр хөөрэлдэнэ, шог энеэдэн замханагүй. Мүнөөдэр комсомолой хамтын суглаан болохо ёһотой юм. Комсомолой Улаан-Үдын райкомой инструктор Владимир Маточкин бидэ хоёр үргэн ехэ таһалга соо һуунабди. Колхозой комсорг Николай Ковалев ерэжэ, 50-яад хүн сугларaa, суглаагаа эхилэе гэбэ.

Ехэ-Куналейн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой комсомолшууд ажахынгаа үйлэдбэри дээрэ хүдэлжэ ябахадаа, бага бэшэ амжалтануудые туйлаһан байна. Жэшээнь, хабарай тарилгын дүнгөөр комсомолец Михаил Петров аймаг соогоо түрүүлжэ, 1-дэхи шатын дипломдо, үнэтэ бэлэгтэ хүртөө. Удаадахи хоёр һууридань мүн лэ Ехэ-Куналейн комсомол хүбүүд гараа юм. Михаил 400 гаран гектар газар хахалаа, нүгөө хоёрынь 380—370 гект...

Суглаанай эхиндэ Владимир Маточкин ВЛКСМ-эй ЦК-гай «Алтан хоолос» гэһэн хүндэлэлэй тэмдэг грамота хоёрые түрүү һаалишан Евдокия Назаровада барюулба. Дуся найман һарын дүнгөөр 1700 килограмм һү үнеэн бүриһөө һаагаад байна бшуу.

Мүнөө үедэ энэ колхозой комсомолой организаци 63 гэшүүдтэй. Энэ үнгэржэ байһан жэл соо 21 хүниие комсомолдо абаһан байна. Сентябриин 27-до болоһон райкомой бюрододо үшөө 2 хүн абтаа. Жэлэй эхинһээ хойшо хамтын 4 суглаан, комитедэй 18 заседани болоо һэн. Эндэ хэлсэгдэһэн асуудалнууд элдэб янзын. Зарим нэгыень жэшээлэн хэлэе. Союз доторхи хүдэлмэри тухай, бүхэсоюзна субботник тухай, политһуралсалай ябаса тухай, хабарай тарилгын, тэжээл бэлэдхэлгын дүнгүүд тухай, таряа хуряалгада эдэбхитэйгээр хабаадаха тухай, һургуулида туһалха тухай гэхэ мэтэ.

Үнгэрһэн һуралсалай жэлдэ «Коммунис гурим тухай» гэһэн сэдэбтэй политкружок хүдэлөө. Тэрээндэ арбаад гаран хүн эдэбхитэйгээр ябалсажа гараа. Һуралсалай шэнэ жэлдэшье энэ темээ саашань үргэлжэлүүлхээр хараалагдана.

Энэ суглаан дээрэ Тарбагатайн үдэшын дунда һургуулиин директор Мария Гавриловна Сперанская үгэ хэлэжэ, шэнэ һуралсалай жэлдэ хэнэй ямар класста һураха байһые дуулгаад, ямар эрилтэ тэдээндэ табигдаха байһан тухайнь тобшохоноор хэлэбэ.

Һүүл бэгтэ колхозой парторг М. Е. Гребенщиков үгэ хэлэжэ, юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлэй түсэбтэ даабарие амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ комсомолшуудай оруулһан ехэ хубитые тэмдэглээд, саашадаа ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсахыень уряалба.

Тобшолол болгон хэлэхэдэ, комсомолой хамтын суглаанай үүргэ улам дээшэлүүлхэ шухала гээд һанагдана. Энэ асуудал шиидхэхын тулада комсомолшуудай ниитын эдэбхи хүгжөөхэ ёһотой.

Ехэ-Куналейн комсомолой гэшүүдэй дунда ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һулаханаар ябуулагдадаг байһаниинь элирнэ. Гансал эдэбхитэдэй хүдэлмэреэр организациин ниитын ажал ябуулга эрхилэгдэхэ ёһогүй гээд райкомой инструктор Владимир Маточкин тэмдэглээ һэн. Мүн спортивна, соёл болбосоролой, политическэ хүдэлмэри улам һайнаар ябуулха шухала болоно. Энээндэ колхозой партбюро али болохоор туһа хүргэхэ, ударидаха байһаниинь эли. Колхозой удирдагшад энээн тухай хэлсэхэ, хайшан гэжэ иимэ шухала хүдэлмэри һайжаруулха тухайгаа зүбшэхэ бэзэ гээд найдагдана. Ехэ-Куналейдэ зуун дүшөөд залуу үетэн бии. Энэ нилээд ехэ хүсэн гээшэ. Һайнаар эмхидхээд, ударидаад, ниитын хэрэгтэ бултыень эдэбхитэйгээр хабаадуулаад байбал, ехэхэн юумэн хэгдэхэ, тосхоной али бүхы ажабайдалые һонирхолтой бололгодо сэгнэшэгүй ехэ нүлөө үзүүлхэ байна бшуу.

Суглаанай һүүл багта хүбүүд, басагадай нюур шарайнь ондоохон болонхой байгаа һэн. Тэдэнэй зүрхэ сэдьхэл соо эндэ хэлэгдэһэн юумэнүүд өөрынгөө һуури олоо хэбэртэй. Энээниие улам гүнзэгырүүлхэ, комсомолой гэшүүн бүхэнэй ниитын эдэбхиие дээшэлүүлхэ гээшэ мүнөө үе сагай шухала асуудал болоно. Энэ зорилгын урагшатай байбал, алишье хэрэг һайн байха бэшэ гү?

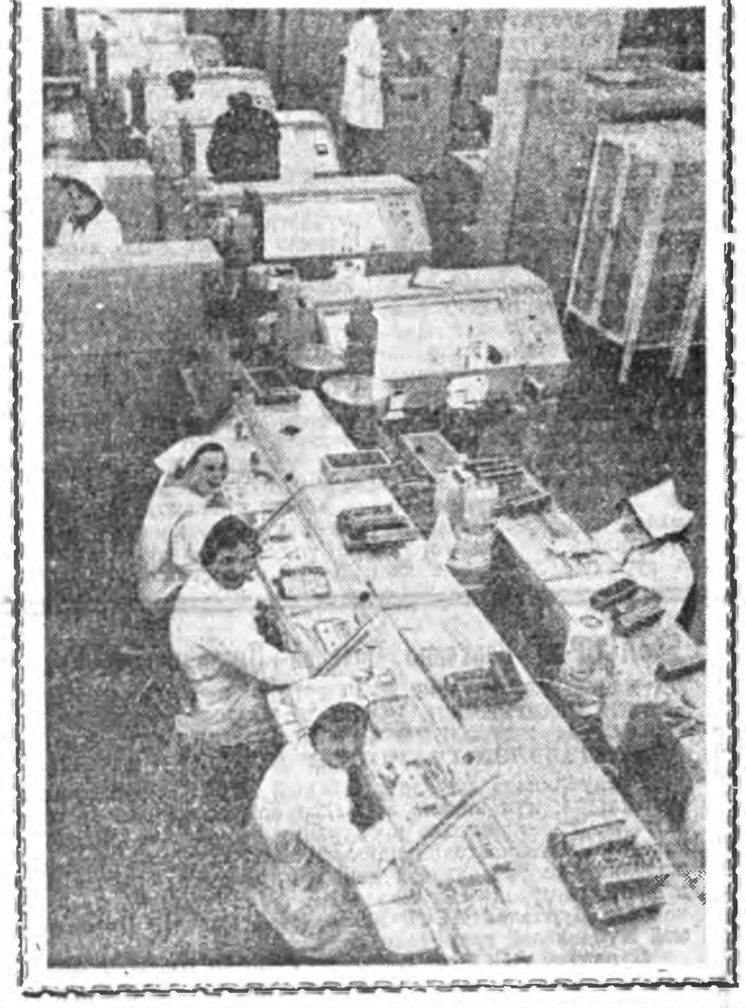
Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ,
манай корр.

Москвагай «Старт» заводой коллектив Агууехэ Октябрийн социалис революциин 56 жэлэй ойе угтуулан үйлэдбэриин шэнэ түсэб хараалба. Тингэжэ тус коллектив тоолон-тодорхойлолгын машина, радио болон телеаппаратурада хэрэглэгдэхэ полупроводнигуудай приборнуудые гаргаха жэлэйнгээ түсэбые декабриин 21-дэ дүүргэхээр шиидхэгдэбэ.

1972 онойхитой сасуулхада, ажалай бүтээсые 33 процентээр энэ жэлдэ дээшэлүүлхэ гэһэн уялга заводой зургаадахи цехтэ абтаа. Гадна тус цех түсэбһөө гадуур 100 мянган түхэригэй продукци тушааха юм.

С. Д. Катошкина, А. В. Ермачихина, М. В. Лимонова гэгшэдэй (зураг дээрэ дээрэһээ доошоо) хүдэлдэг хабсаргагшадай бригада цех соо эрхим һайнаар ажаллана. Эдэнэр бултадаа коммунис ажалай ударнигууд. Дээгүүр мэргэжэлтэй, эбтэй эетэйгээр хүдэлдэг энэ коллектив табан жэлдэ хараалагдаһан түсэбөө хоёр жэл найма һарын туршада дүүргэжэ шадаа. Бригада 1973 ондо хараалһан түсэбөө шэнэээр хаража үзөөд, жэлэйнгээ даабарие ноябриин 7-до дүүргэхэ гэжэ шиидэбэ.

ТАСС-ай фотохронико.



ҮНДЭР ШАГНАЛДА ХҮРТЭГШЭД

Очерк

РЫГЗЕМА

1.

Дардам харгыда машинамнай урматайгаар дунгинана. Жолоошомнай урагшаа бүхын алданхай, бидэнтээ ехэшье хөөрэлдэнэгүй...

Хабарай саг тулажа ерэнхэй. Тиибэшье һаа, үшөөл хүйтэн. Үүдэнэй аман тээһээ шоробоор үлеэнэ. Хадын үбэрэй саһан эреэг таряаг гэжэ, үдэрэй игаабаридa һуужа эхилээшье һаа, үшөөл зусаан зандаа.

— Мүнөө уулзаха хонишониие таниха хүн аабзат? — гэжэ партиин райкомой секретарь Ананда Батуевич Раднаев бидэнһээ асууна.

—Таниха даа. Нэгэтэ уулзаад, сэсэ буляалдаад туршаһан байхаб. Улаан хэлэтые урдаа оруулхагүй хүн тэжэ һанаа һэм, — гэбэб.

— Манай Гэсэгбал үргэ аманда нилээд бараг баиха. Теэд хэлэһэн үгэдөө хүрэдэг хүн, — гэжэ Ананда Батуевич үмөөрэн татажа дуугарна.

— Нүхэрынь Рыгзема гүб даа?

— Тиимэ, тиимэ. Одоол түни даруу зантай хүн. Гэсэгбал бидэ хэёрой арба дахин этэр-татар гэлдэлдээшье һаа, Рыгзема һуужал байха. Хони харууһалха гээшэмнай тэсэбэритэйхэн ажал гэжэ һанадагби.

...Хэжэнгын аймагай Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой нэгэ отарада хүрэжэ ерэбэбди.

Нуур гэжэ газар. Тойроод ой. Гансал зүүн тээшээ уужам тала зэнхынэ.

Гэсэгбал Гынденов хорёо соо юуншьеб хэжэ байба. Бидэниие харамсаараа, угтан ерэжэ, гэртээ оролсобо. Рыгзема гэрээ сагаадажа сүлөөгүй.

Гэсэгбал шэрэм дээрэ шаршаганажа байһан гүсэтэй сайһаа аягалжа, баймгашаа уугаадхина. Балай һүүһай гээд орхиногүй. Газетэ баряад һуушаба.

— Гэсэгбал, мүнөөдэр яагаа уруу дуруубши? —гэжэ райкомой секретарь энеэбхилбэ.

— Баярлахаар юумэн үгы, — гэжэ хонишон газетээ уншаһан зандаа харюусана.

— Юун болооб?

— Үбһөө асаруулха гэһыем..

—Эндэ хүлеэгээд һуухадаш, хэн үбһыеш асаржа үгэбэ гээшэб? — гэжэ Рыгзема бүрд гэбэ.

— Ород руу ошохо аад.,

— Ошо гэжэ хэлэжэл байгаа һэм... — гээд, Рыгзёма гараа угаана.

— Манай хозяйка шанга. Бригадир, түрүүлэгшээршье табижархёо һаа, хамаагүй, — гэжэ Гэсэгбал шоглобо.

— Шамайе, Гэсэгбал, шангахан баряагүй һаа...— гэжэ райкомой секретарь үгэ алдаба.

Гэсэгбал онниторoo энеэн, Рыгземагайнгаа нюур хараад абана.

— Хурьгад һайн гү?

— Һайн, — гэжэ ганса үгөөр Рыгзема харюусаба.

— Үбһэнтнай дууһаха үды гү?

— Ногооной бултайтар хүрэхэл хаш.

...Нуурай отараһаа гараад, зүүлжээОрод нютаг тээшэ гүйлгэлдэжэ ябахадаа Ананда Батуевич хөөрэнэ:

— Гэсэгбал Рыгзема хоёр ехэ тааранхай. Нэгэниинь түргэн, нүгөөдэнь даруу. Иимэ хоёрто найдажа боломоор. Зуутанай тоодо оронхой. Рыгзема Намсараевнагай оролдолго ехэ даа.

2.

Рыгзема Рампилова хонишон болоһоор үнинэй юм. Урда тээнь элдэб ажал хээ.

Нэгэ ушар элихэн һанагдана.

...Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай урда тээ эхэнэр трактористнууд яһала олон бэлэй. Бүхы орон соогуур суурхаһан Паша Ангелинагай жэшээгээр олон мянган басагад булад хүлэгүүдэй жолоо барижа эхилһэн юм. Теэд Рыгзема тэрэ үедэ һаяхан хүлдэ орожо, нарай үхибүүн ябаа.

Арбан зургаа наһатай болоһон Рыгзема нэгэтэ эжыдээ хэлэбэ:

— Трактористын курсада ошохомни.

Гайхаһан эжынь түрүүшээр амандаа үһа балгажархиһаншуу һууба. Һүүлдэнь игэжэ хэлэбэ:

— Муха, басагамни, яана гээшэбши? Дайнай үедэ эрэ хүнэй үсөөн байхада, эхэнэрнүүд трактор, комбайнда һуудаг һэн. Мүнөө теэд... Басаган хүнэй тракторта ябахань харагдахаа болёо. Яахашниб? Тракторай тоһо үнжэгэндэ зууража, тооһо залгиха дурашни хүрөө гү?

Рыгзема аблагүй зогсобо. Өөрынгөө һанаашаар болодог басагаяа эхэнь хараад, анир хатаба. Уданшьегүй Рыгзема трактористын курсада һурахаяа ошоо һэн.

...Колхозойнгоо сабшалан дээрэ «СХТЗ» түхэлэй мөөртэй трактораар Рыгзема үбһэ тармана.

Наран гамгүй шангаар шарана. Рыгзема пулаадаа нюдэн дээрээ буулганхай, тракторай руль мушхажал ябана. Тармагдаһан үбһэнэй баалнууд хойнонь жэрылдэн үлэжэ, далайн долгинуудые һануулаад абана. Тармуур бэриһан бэреэд үрдилдэн бухал табина.

Тракторынь гэнтэ пүр-пар гээд унтаршаба. Абяа гаргаха гэхэдэ, дэмы. «Магнитодонь ошон үгы болоо гээшэ гү?» — гээд, Рыгзема магнитогоо абажа, заахан мөөрыень эрьелдүүлээд үзэнэ. Ошоншье бии. Теэд яагаа гээшэб? Түлишэ үгэдэг соргонь бүтэшөө гү? Тэрэниие мулталжа абаад, һороод үзэбэ. Амаараа дүүрэн керосин һорожорхиһон басаган газар руу нёлбобо.

Трактораа шалгажа байһан басагые бухалшан һамгад тойроно. Шабжаганаса хөөрэлдэнэд,

— Яагааб энэшни?

— Юунэйхиие игэжэ зобоһон басагам даа! Бидэндэл адли амархан бухал табижа ябахагүй.

—Трактор гээшэмнай эхэнэр хүнэй хэрэг бэшэ.

— Аргаарагтыл даа. Хүнэй зобожо байхада, үшөө хоротойгоор ёржогонолдохот. Тиимэ бэрхэнүүд юм һаа, зэ һаад үгэхэсэ яанат?

Иимэ хөөрэлдөөе шагнажа байһан Рыгзема юуншье дуугарангүй, трактораа тойрожо ябаа һэн. Һүүлэй һүүлдэ тракторшье хүршэгэнэжэ, тармагдаһан үбһэнэй баалнууд далайн долгинуудые һануулан һубарилдабад...

3

Үбэлэй һүни... Огторгойдо одо мүшэд онибониб эмнилдэнэ. Тэнгэриин зүйдэл мүнгэн тооһоор һуунагтана. Жабартай даа.

Иимэ һүнинүүдтэ Рыгзема дуратай. Түрэхэ хонидоо эрьехээ гуталаа холхиндогоор үмдөөд гараха бүхэндөө тэнгэри өөдэ шэртэн харадаг: «Үглөөдэр сэлмэг үдэр болохонь гээшэ гү?»

Хониной хашаа соо шэбхын хонишуун үнэр хамар сорьёхо. Энэ үнэртэ Рыгзема дадашанхай. Хурьгалха болоһон хонидой хаамжын үүдэхэниие аалиханаар нээгээд орохо. Хамар дорохоноо аалиханаар дуугарха: «Зай, баарһадни, хүнгэрхэ дүтэлөө гүт? Түргэн хүнгэрһэйт: Өөһэдөөш амархат». Ехэ хонидой нюдэд зайн галай гэрэлдэ ялаганашалдаха. Танил эхэнэрэйнгээ абяа дуулаһан амитад һанаа амарһан шэнгеэр маарaлдаад абаха.

« Мал тэжээһэн хүн ама тоһодохо» гэһэн арадай үгэ эндэ яһала таарана. Рыгзема Намсараевна Гэсэгбал нүхэртэйгөө хамта һайнаар ажаллажа, жэл бүхэндэ түлнүүдээ бүрин бүтэнөөр абана. Энэ жэлдэ Гынденовтэн 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абажа, хүхэ ногоон дээрэ табяа.

Гынденовтэн үмсэдөө «Москвич-412» түхэлэй автомашина худалдажа абанхай. Нэгэтэ Гэсэгбал нүхэрынь машинаа носожо сүлөөгүй байба ха.

— Энэш яагааб?

— Шудхэр мэдээ юм. Абяа гаража үгэнэгүйл.

Рыгзема хэды еды шэнжэлээд, автомашиныешье хүнхинүүлжэрхибэ. Гэсэгбал урматайгаар энеэбэ:

— Хуушанаймнай механизатор эндэ харагдабал!

...Һаяхан Хэжэнгэ тосхондо аймагай түрүүшүүлэй зүблөөн болобо. Түрүү малшад, хонишод, һаалишад правительствын үндэр шагналнуудта хүртэбэ.

— Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой хонишон Рыгзема Намсараевна Рампилова «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаба, — гэжэ КПСС-эй обкомой секретарь В. Ф. Лысовэй соносхоходо, үндэр бэшэхэн бэетэй эхэнэр зал сооһоо бодожо, сценэ тээшэ дару номхоноор гэшхэлбэ.

Альга ташалган аадар бороодол шааяба...

Г. ДАШАБЫЛОВ.

Хэжэнгын аймаг.

Мүрысөөнэй ябас[а] үргэнөөр харуулха

КПСС-эй Түнхэнэй райкомой бюрогой заседани дээрэ аймагай «Саян» газетын хүдэлмэриин тоосоое зүбшэн хэлсэбэ. Энэ асуудал хаража үзэхынгөө урда тэрэ партиин райком редакциин ажал хүдэлмэри һайнаар шалгажа үзөө. Тиигэжэ редакциин коллективэй бүхы творческо ажал ябуулгада зүб сэгнэлтэ үгтэһэн, дутагдалнууд элирүүлэгдэһэн байна. Гадна һонирхолтой хэдэ хэдэн шэнэ темэнүүдые заажа үгэһэн, шиидхэгдээгүй асуудалнуудые харалга үзэхыень дурадхаба. Тиихэдээ газетын хуудаһануудта социалис мүрысөө харуулгада хабаатай асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулагдаа.

Энэньшье ойлгосотой. Юуб гэбэл, мүнөө урданай хида адли хэблэлэй гол темэнүүдэй нэгэн хадаа совет хүнэй ажалай амжалтануудые ба социалис мүрысөөнэй ябасые үргэнөөр харуулга болоно. Тиимэһээ манай парти энэ асуудалда анхаралаа саг үргэлжэ хандуулһан зандаа. «Литвагай ССР-эй хэблэлдэ социалис мүрысөөндэ хабаатай асуудалнуудые харуулга тухай» КПСС-эй ЦК-гай һаяхан абаһан тогтоол энээнэй бодото гэршэ боложо үгэнэ бшуу.

Мүнөө үедэ хэблэлэй хүдэлмэриин гол шэглэлнүүд, тэрэнэй нүлөө дээшэлүүлхэ арга замууд тэрэ тогтоол соо гүнзэгыгөөр харуулагданхай.

Табан жэлэй баатарнууд, шэнэ түрүү юумэ үүсхэгшэд, урлан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод, түрүү коллективүүд тухай уран хурсаар, тодо һонороор хөөрэжэ үгэхэ, тэдэнэртэй уулзалганuудые үнтэргэхэ, редакцида ородог бэшэгүүдые мүрысөө нарижуулан һайжаруулгада хабаатай шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ зорюулан гүйсэд хэрэглэхэ шухала гэжэ КПСС-эй ЦК-гай тогтоол дотор газетэнүүдэй редакцинуудта дурадхагдана.

Ленинскэ ёһо гуримуудта түшэглэн, КПСС-эй ЦК-гай заабаринуудые бэелүүлэн, манай хэблэл ажалшадай ажалай ба политическэ дэбжэлтэ үргэнөөр харуулдаг. Үйлэдбэриин түрүүшүүл, новаторнуудай творческо эдэбхи үүсхэл халуунаар дэмжэжэ байдаг. Тэрэ хадаа олон мянган ажалшадай өөрынгөө ажалай дүй дүршэл хубаалдадаг, онол шадабариин эшэ үндэһые, хэрэглэгдээгүй нөөсэнүүдые оложо шададаг ба тэрэниие хэрэглэдэг аргаяа тайлбарилжа үгэдэг үндэр трибуна боложо үгэнэ бшуу.

Һүүлэй жэлнүүдтэ республикын олон газетэнүүд мүрысөөндэ хабаатай материалнуудые ходо толилдог болонхой. Олонхи аймагай газетэнүүд ажалай мүрысөөнэй ябаса, эдэбхи, шэнэ үүсхэл гүнзэгыгөөр харуулхые оролдоно. СССР-эй орден ба медальнуудаар шагнагдаһан ушар ёһололтой дашарамдуулан, малшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй шэнэ эршэ хүсэ оро...

ХЭБЛЭЛЭЙ ТЕМЭДЭ

...жо байһан тухай материалнууд хэблэлэй хуудаһануудта горитой һуури эзэлнэ. Энэ талаар «Прибайкалец» (редакторынь нүхэр А. Т. Афанасьев) газетэ угаа һонирхолтой ба удха түгэлдэр материалнуудые толилдог болонхой. Тус газетэдэ мүрысөөнэй ябаса тухай хөөрэжэ үгэһэн статья, корреспонденци, бэшэг, тэмдэглэлнүүд удаа дараалан толилогдодог, аймагай экономико ба соёл культура хүгжөөлгэдэ хабаатай шухала асуудалнууд табигдадаг. «Табан жэл: экономико, нөөсэнүүд», «Шиидхэхы жэлдэ ехээр, һайнаар, хямдаар!», «Малшадай бүхэсоюзна мүрысөөн» гэхэ мэтэ гаршагууд хадаа редакциин хүдэлмэриин гол шэглэлтэйгээр ябуулагдажа байдагые элитээр харуулжа үгэнэ бшуу. Мэнэ һаяхан мүн ондоо шэнэ һонирхолтой гаршаг эндэ мүндэлөө. Шагналда хүртэгшэдэй списогые толилһонойнгоо удаа тээ гүрэн түрын дээдэ шагналда хүртэһэн хүнүүд тухай очеркнуудые толилжо эхилээ.

«Улаан Сэлэнгэ» (редакторынь нүхэр Г. Ц. Сабжаев) газетэ үйлэдбэриин түрүүшүүл тухай һонирхолтойгоор ба уран хурсаар хөөрэжэ үгэдэг.

Шухала асуудалнуудые табиһан материалнуудые саг үргэлжэ толилон, ажабайдалай шухала талануудые газетын журналистнар тоб гэмээр бэшэжэ байдаг. «Хони үсхэбэрилгэ — манай гол һалбари» гэһэн гаршаг доро материалнууд саг үргэлжэ толилогдодог гээшэ.

Энээнэй ашаар энэ һалбаритай холбоотой экономикын шухала асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулдаг заншалтай. Мүнөө үедэ тус газетэ ажалай түрүү арга үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ зорилгоор хүдэлмэри ябуулжа эхилэнхэй. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой мэдээжэ һаалишан нүхэр Цырендоржиева, Сэлэнгын совхозой эрхим хонишон-зуутан нүхэр Акулов болон бусад һүүлэй үедэ өөһэдынгөө хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай олондо хөөрэжэ үгэһэн байна.

Хориин аймагай «Шэнэ Үдэ», Мухар-Шэбэрэй аймагай «Ленинэй зам», Улаан-Үдын аймагай «Коммунизмын туяа» газетэнүүд мүрысөө эмхидхэлгын шухала асуудалнуудые һонирхолтойгоор харуулжа шададаг гээшэ.

Дээрэ дурсагдаһан газетэ бүхэн өөрын нюуртай, социалис мүрысөөнэй дэлгэрэн хүгжэлгын хойноһоо гүнзэгыгөөр адаглан хаража байдаг. Эдэ олон хэблэлэй бусад органууд нютаг нютагһаа статья, корреспонденцинүүдые саг үргэлжэ үгэдэг, табан жэлэй даабаринуудые, социалис уялганууд[...] гэлгэдэ коммунист[...] гэн ниитэ ажалша[...] элсүүлдэг, үйлэдбэ[...] рүүшүүлэй дүй дү[...] лан абалгадань хэр[...] нэрэй туһалдаг ту[...] жэ үгэдэг гээшэ.

Аймагай газетэн[...] лис мүрысөөнэй яб[...] руулха талаар яһа[...] дүршэлтэй болоо [...] бүгэдэнһөө элеэр [...] гээшэ. Гэбэшье ай[...] зетэнүүдэй журнали[...] хэблэлэй эдэбхитэд [...] мүрысөөндэ хабаат[...] далнуудые шиидхэ[...] бүхы юумэ гүйсэд[...] һаа, алдуу болохо [...]

Мүрысөөнэй яба[...] тээгүүр удаа дара[...] руулагданагүй, ёһо [...] болоогүйн» гол [...] болоно.

Газетэнүүдэй хүд[...] бии байгаа дутагда[...] усадхалгада парти[...] тедүүд ехэ туһа хүр[...] даха байна. Юуб гэ[...] вет хэблэлэй хүсэн [...] хүтэлбэриһөө дулды[...] на ха юм.

Энэ талаар КПСС[...] банскын райком ё[...] шээ боложо үгэнэ. [...] бээ хүн зониие ямар [...] ехэ зорилго бэелүү[...] сүүлхэ гү, али һайн [...] шэл дэлгэрүүлхэ [...] шье һаа ямар нэг[...] эндүү гаргуулхагүй[...] аймагай хүтэлбэри[...] тийна, совет органу[...] дынгөө «Байгалай [...] газетэдэ хандадаг [...] КПСС-эй райкомой [...] секретарь В. М. Т[...] өөрөө жэшээ ха[...] Тэрэ редакции[...] дэлмэрилэгшэдтэй уулзажа, мүнөө[...] дэ шухала болоһон [...] дые хэлэжэ үгэдэг, [...] жэлһэн удхатай [...] нуудай мүрөөр дар[...] хэмжээ абхуулхые[...] табидаг юм. Эдэ бү[...] дакциин хүдэлмэр[...] наар нүлөөлдэг, [...] ажалшадай дунда [...] социалис мүрысөө [...] ряагүйгөөр, гүнзэг[...] руулхын тула жу[...] нуудай коллектив [...] юумэ хэнэ. Редакц[...] лектив саашадаашье [...] ско ажал ябуулга[...] удхатай, үрэ дү[...] болгохо, газетэдэ то[...] дог материалнуудa[...] матикые бүри үргэл[...] һандань найдагдана.

Нэгэ үгөөр хэлэхэ[...] магуудай журналис[...] нөө үедэ нэтэрүүгээ[...] бодолтойгоор, үг [...] тойгоор хүдэлжэ ба[...] рысөөн гээшэ творч[...] рэг. Мүнөө үедэ с[...] мүрысөөнэй онсо ш[...] тэрэнэй үг зорил[...] гүнзэгытөөр харуул[...] лэй хүдэлмэридэ х[...] олоор хабаадуулга [...] рүүшын ээлжээндэ ш[...] дайшалхы зорилгон[...] лоно.

И. ОЧ[...]
КПСС-эй об[...]
хэблэлэй секторые [...]

СОЮЗНА РЕСПУБЛИКАНУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

КАЗАХСТАН:

АВТОМАДУУДАЙ ФАБРИКАНУУД

ПАВЛОДАР. Павлодардахи автомадуудай, оньһожоруулгын проектно-конструкторска технологическа институдые, мүн туршалга хэдэг «Октябрь» гэжэ заводые үндэһэ болгон, научно-үйлэдбэриин нэгэдэл эмхидхэгдээ. Тракторнуудые, хүдөө ажахын машинануудые бүтээхэ министерствын заводуудта автомат лининүүдые зохёохо, бүтээхэ даалгабари тэрээндэ үгтэнхэй.

Иимэрхүү нэгэдэл орон дотор даб дээрээ нэгэн лэ байна. Энэ һалбариин техническэ дэбжэлтын түргэдхэлгэдэ туһа хүргэхэ гээшэ тэрэнэй бэелүүлхэ зорилго болоно. Эндэ бүтээгдэһэн автомадууд трактор, комбайн хабсаргаха хүдэлмэри нилээд хүнгэдхэхэ байха. Шэнэ предприятиин тэмдэгтэй поточно-оньһожоруулгын хэдэн лини Харьковай, Челябинскын, Волгоградай болон Павлодарай тракторна заводуудта байгша оной туршa соо эльгээгдэхэ.

БЕЛОРУССИ:

ПЛАНТАЦИҺАА ЗАВОДУУДТА

МИНСК. Белоруссиин Верховно Соведэй депутат, Дзержинскэ районой «Октябрьская революция» гэжэ колхозой гэшүүн Шарапо гэгшын экипаж тонно сахарай свекло 15 минутын туршада хуряана. Чехословакида бүтээгдэһэн машинануудые шадамараар хэрэглэн, эндэхи механизаторнууд даабаряа түргэнөөр, һайнаар дүүргэнэ, Свеклын эшэнүүд нэгэ жэгдээр сабшагдаад, силос болгогдохоор ябуулагдана. Тракторнууд эшэ, үндэһэ суглуулдаг машинануудтай хамта жэгдэ һайнаар хүдэлнэ. Звено бүхэн үдэрэй 2,5 гектарай ургаса хуряана. Энэнь нормоһоо хоёр дахин ехэ байна.

Хүсэ хэрэглэнгүйгөөр, 80 гектарта свекло тарижа ургуулаад, тэрэнэй үндэһэнэй центнер бүхэнэй үнэ сэн 2,5 түхэриг хүрэтэр хямдаруулаа.

Минскэ областиин колхоз, совхозуудта 18 мянган гектар свекло таридаг байна. Тэрэнэй гурбанайнь нэгэ хубиие оньһожоруулагдамал звенонууд бүтээнэ. Шэнэ машинануудые түрүү технологи хэрэглэһэнэйнгээ ашаар тэдэнэр гектар бүриһөө 350—400 центнер хүрэтэр ургаса хуряажа абадаг. Плантацинууд дээрэ хуряалга хэхэ элдэб янзын 160 гаран машина хүдэлнэ. Тэдэнэй тоодо Чехословакида бүтээгдэһэн 120 комплекс бии. Шэнэ арганууд хуряалгада үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Свеклын үндэһэнүүд хоёр заводой тушаан абадаг пунктнуудта таһалгаряагүй ороно. Свеклын ургасаар түрүүшын зуугаад тонно саахар үйлэдбэрилэгдөөд байна.

МОЛДАВИ:

СТУДЕНТНЭР БАЙРАЯА ТОЛЛОНО

КИШИНЕВ. Кишинёвдохи М. В. Фрунзиин нэрэмжэтэ хүдөө ажахын институдай түрүүшын — гидромелиоративна факультет Молдавиин ниислэлэй хойто захада оршодог студентнүүдэй хотодо нүүбэ.

Һуралсалайнь дүрбэн дабхар байшан соо уужам, һаруул аудиторинууд, дипломно болон курсовой хүдэлмэриин залнууд, библиотекэ бии. Хажуудань — заводой цехүүдтэл адли лабораторинуудтай корпус. Гидравликын, гидротехническэ түхеэрэлгын эгээл ехэ лаборатори соо уһалууриин системэ эмхидхэгдэнхэй.

Студентнэр хамтын шэнэ байратай болоо. Тэрэнэй лоджонуудһаа үшөө табан факультедэй, юһэн ба арбан зургаан дабхар хамтын байрын корпусууд, багша[...] байранууд харагдана. городто ажаһуугшадa[...] һаяар арба мянганда [...] юм.

Соёл болбосоролой, х[...] даа наймаанай, захир[...] түбүүд, стадионуудтай, [...] маралгын хоёр бассе[...] спортивна комплекс [...] тэ нэгэн доро бари[...] Студентнэрэй хоёр [...] бухэли зундаа эндэ хү[...] рилөө. Мүнөөшье ком[...] шуудай габшагай ба[...] дээрэ бетонщигууд [...] шад, хабсаргагшадтай [...] студентнэр үдэр бүр[...] дэлхээ ерэнэ.

(ТАСС-ай кор[...])



СЫРДАРЬИНСКА ОБЛАСТЬ. Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы жэлдэ областиин ажахынууд гүрэндэ 55[...] мянган тонно хлопок худалдаха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Пахтаарско районой «Самарканд» гэжэ бэлэдхэлэй пунктда. ТАСС-ай фотохроника.

ҺУНГАГШАДАЙ ЗАХЯАГААР

Манай Хурамхаанай аймагай шэнээр эмхидхэгдэһэнһээ хойшо тиимэшье олон жэл үнгэрөөгүй. Үйлэдбэри хүтэлбэрилгые үрэ ехэтэй, зоной ажаһуудалые һайжаруулгые шанартай, соёлой ба суртал хүмүүжүүлгын хүдэлмэринүүдые тодорхой болгохын түлөө энэ хэрэг бэелүүлэгдэө. Тиимэһээ аймагай бүхы хүн зоной, коммунистнууд болон комсомольшуудай, депутадууд ба совет, партийна эдэбхитэдэй гол зорилго хадаа аймагай ажахые, нютагай промышленностине, соёлые, хүн зоной ажаһуудалые эрид хүгжөөлгэ болоно гэжэ ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй түрүүшын сесси дээрэ хэлсээ бэлэйбди. Тиигэжэ үшөө Хурамхаан тосхоной болбосон түхэлтэй, баригдаха һайтай болгохо тухай тогтоол абаа һэмди.

Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо яһала хэдэн жэл үнгэржэ, зарим тэды тобшолол хэхээр болоо гэжэ һананаб. Энэ тобшололоо депутадуудта ажалшадай үгэһэн захяануудай бэелэлтэй холбохо хүсэлтэйб. Юундэб гэхэдэ, ажалшадай захяанууд аймагай болон нютагай Соведүүдэй һунгагдаһан үе соогоо бэелүүлхэ ажал хүдэлмэриин программын ехэхэн хубиинь болоно бшуу.

Тиимэһээ манай Хурамхаанай сомоной Соведэй депутадууд ажалшадай захяануудта тон анхаралтайгаар хандадаг. Эдэ захяануудынь гүйсэдком, сагаар үргэлжын комиссинууд дээрэ согсолон харагдаһан, тиигээд сесси дээрэ баталагдажа, хуулита болгогдоһон байха юм. Жэшээнь, 1971—72 онуудта бэелүүлэгдэхэ ёһотой захяануудай дүүргэлтые хараад үзэхэдэ, яһала ехэ ажал хэгдээ. Ниитын ажахын үйлэдбэридэ, хүн зоной ажаһуудал һайжаруулгада хабаатай барилганууд тэдэнэйнь дунда яһала бии. Манай сомсоведэй газар дээрэ хоёр квартиратай 10 гэр шэнэ нүүжэ ерэһэн айлнуудта зорюулагдажа баригдаа юм. Холын гүүртэ, отара, фермэ дээгүүр малшадай һууха олон гэр шэнээр баригдаа, хуушануудынь заһабарилагдаа, тэдэнние соёлой ба сурталай хүдэлмэреэр хангалга һайжараа. Хурамхаан һууринда пионернүүдэй шэнэ байшан хүдэлдэг болоо юм, колхозно рынок баригдаа, аймагаймнай һууринай 11 үйлсэ һүниндөө зайн галаар гэрэлтүүлэгдэдэг болоһон, банинууд баригдаһан байна. Тэрээнһээ гадна нилээд олон худагууд заһабарилагдажа, заримаинь шэнээршье малтагдаа. Һууринуудай үйлсэнүүдые болбосон түхэлтэй болгохо талаар ажал яһала хэгдээ гээшэ.

Эдэ захилнуудай бэелээд байхада нютаг, һууринуудаймнай нюур шарай нилээд һэргэжэ, болбосон түхэлтэй болоно.

1973 оной июниин 17-до үнгэргэгдэһэн нютагай Соведүүдэй һунгалтые угтуулан, манай аймагай ажалшад дэбжүүлһэн депутадуудта кандидадуудтаа шэнэ захяануудые үгөө һэн. Тэдэнэйнь согсолон, бүридхэлдэ абаад байхада иимэ: Үнэгэтэй һууриндахи хүдөөгэй клубые заһабарилха; Хурамхаан һууринай автовокзалые ехэ болгохо, шэнэлхэ: гэрһээ холо һургуулида ябадаг үхибүүдые шэрэхэ хэрэг эмхидхэхэ. Энээнһээ гадна аймагай хүн зон һунгалтын урда тээхи суглаанууд дээрэ ниитын журам сахилгые эрид һайжаруулха тухай эрилтэ табиһан байна. Мүн Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойе угтуулан соносхогдоһон хоёр жэлэй соёлой добтолгын ябасые һайжаруулха тухай олон дурадхалнуудые оруулһан байха юм.

Эдэ захяануудынь яһала бэелүүлэгдэжэ байнхай. Тэдэнэйнгээ түлөө депутадууд өөһэдөө харюусадаг гээшэ. Бидэ үе болоод лэ депутадуудай тоосоо үнгэргэдэгбди. Мүнөө манай сомсоведэй 50 депутадай 25-ниинь тоосоод байна. Тэрээн дээрээ депутат өөртэнь үгтэһэн захяануудай ямараар бэелүүлэгдэжэ байһые дуулгадаг.

Советүүдэй хүдэлмэри

Ниитын гурим сахиха, архиншадтай, хулиган аашагаргалгатай тэмсэл эрид һайжаруулха тухай дурадхалнуудые хараада абан, манай сомсоведэй гүйсэдком хэмжээ ябуулгануудые хараалаа һэн. Тэрэнэй ёһоор, гурба һара болоод лэ нэгэ удаа һууринай хүн зоной сход — суглаан үнгэргэгдэдэг болонхой. Тэрээн дээрэ ниитын гурим эбдэһэн, хулиган ааша гаргаһан хүнүүд зүбшэн хэлсэгдэдэг. Хэрбээ зарим нэгэнэй оло дахин хулигантабал, хэрэгынь милицидэ, сүүдтэ үгтэдэг байна. Архидалга ба алкоголизмтай тэмсэл шангадхаха тухай мэдээжэ тогтоолой гараһанһаа хойшо манай сомсоведэй эдэбхеэр үнгэрһэн сагай энэ муухай үлэгдэлые үгы хэхэ талаар яһала ябуулганууд хэгдээ юм.

Сомсоведэй дэргэдэхи депутатска комнато соомнай хүн зон ходоодоо олон байдаг. Тэдэнэр элдэб асуудалаар, дурадхалнуудаар засагайнгаа зургаанда хандадаг, зохихо заабари абадаг, һанал бодолоо хубаалдадаг гээшэ.

Иигэжэ Соведэй хүдэлмэри хүн зоной, илангаяа һунгагшадай эрилтэнүүд, захяанууд болон һанамжа дурадхалнуудые бэелүүлгэтэй нягта холбоотойгоор ябуулагдахадаа ашаүрэ ехэтэй байдаг. Жэшээнь, хото городууд болон һуурин тосхонуудаа болбосон түхэлтэй болгохо талаар республика доторнай дэлгэрһэн хоёр жэлэй соёлой добтолгын дүнгөөр Хурамхаанай аймаг гурбадахи мүнгэн шанда хүртөө һэн. Энэ амжалтада манайшье сомсоведэй депутадуудай оруулһан хубита байха. Һунгагшадай захяануудые бэелүүлхэ талаар саашадаашье ажал хүдэлмэри эршэмтэй ябуулагдаха.

Ц. ЭРДЫНЕЕВ,
Хурамхаанай сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

УЧЕБНИГҮҮДЭЙ АВТОРНУУД—БАГШАНАР

Коми-Пермяцка национальна округой һургуулинуудта дээдэ ба тусхай дунда эрдэмтэй 250 багша нэмэжэ ерэбэ.

Хойто зүгэй энэ хизаарта багшанар жэл бүри олошоржо байна. Тэдэнэй олонхинь нютагай зоной дундаһаа урган гараһан хүнүүд болоно. Агуу ехэ Октябриин социалис революциин урда тээ өөрын үзэг бэшэггүй байһан эндэхи хүн зоной дундаһаа совет засагай мэдээжэ олон багшанар урган гараһан байна. Тэдэнэй олонхинь коми-пермягуудай үхибүүдэй үзэдэг учебнигүүдэй авторнууд болонхой. Жэшээнь, долоодохи класста үзэлэ «Коми-пермяцкая литература» гэжэ ном энэ намартаа анха түрүүшынхеэ хэблэгдэн гараһан байна. Тэрэнэй авторнууд — РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша Е. А. Казанцева, тэрэнэй эгэшэ А. А. Субботина гэгшэд болоно. Эндэхи үнинэй багшанарай бэлдэһэн үшөө хэдэн учебник хэблэлһээ гараһан байна. Округой үнинэй багша А. Т. Мошеговагай бэшэһэн үзэглэл 19 дахин хэблэгдэһэн байха юм.

А. КИПРИЯНОВ,
ТАСС-ай корр.
Коми-Пермягай округ.

БАГША-КОММУНИСТ

9-дэхи «а» класста түүхын хэшээл боложо байба. XX зуун жэлэй эхиндэ Германида дэлгэрһэн хүдэлмэришэдэй тэмсэл тухай багша-коммунист Анна Петровна Тенетова хөөрэнэ. Тэрэнэй хөөрөөн удхынгаа талаар һонирхолтой, наукына үндэһэ баримтатай. Һурагшад анхаралтайгаар шагнан, дэбтэрнүүд соогоо һонирхолтой юумыень бэшэжэ абана.

Хэшээл багшын ганса хөөрөөгөөр хизаарлагданагүй. Хирэ-хирэ болоод лэ, Анна Петровна һурагшадаа самбартаа дуудана. Тэдэнь Германиин хүдэлмэришэн ангиин вождьнууд Роза Люксембург, Карл Либкнехт, Клара Цеткин тухай тобшохоноор мэдээсэнэ.

24 жэлдэ багшаар хүдэлжэ ябаһан Анна Петровна Тенетовагай үшөө нэгэ хэшээл дүүрэбэ. Иимэ амжалтатай хэды олон хэшээлнүүдые энэ багша үнгэргөөб? Тэрээндэ һуража гараһан үхибүүдэй мэдэсэ, дадал шадабаринь ходоодоо һайн байдаг. Тиимэһээ амжалтатай, зүрхэ сэдьхэлдэ баяр түрүүлһэн хэшээлнүүд коммунист-багшын хүдэлмэридэ нилээд олохон байна бшуу.

Анна Петровна Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институтда һуража байхадаа, 1949 ондо партиин гэшүүн болоо һэн. Тиимэһээ ниитын хүдэлмэридэ ходоодоо эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Тенетова лектор-пропагандист юм. Ленинэй зохёолнууд тухай, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд тухай, СССР-эй, Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй алдарта ойдо зорюулан, энэ ойн баярта һайндэр тухай, ленинскэ партиин национальна политика тухай лекцинүүдые уншажа, олониие һонирхуулһан юм.

Анна Петровна — шадамар хүмүүжүүлэгшэ. Үхибүүн бүхэнэй арга боломжо, зан абариень хараадаа абан, хүдэлмэриеэ ябуулна. Жэшээнь, Ира Сергеева зураха дуратай. Тиимэһээ уран зурааша Карл Брюллов тухай нүхэдтөө хөөрэжэ үгэхыень Анна Петровна тэрээндэ даалгаа һэн. Ира ехэ һонирхолтой элидхэл бэлдэжэ, нүхэдынь уран зураашын «Помпей хотын һүүлшын үдэр» гэһэн зурагые илангаяа һонирхон хараа һэн. Тиихэдэ Ира энэ зурагай сюжедэй түүхэтэ үндэһые харуулжа шадаа. Анна Петровнагай үхибүүдтэ олгоһон дадал шадабари эндэ тоб байса харагдана.

Анна Петровна үхибүүдэйнгээ түрэлхидтэй ехэ хүдэлмэри ябуулдаг. Тэдэнээ суглуулжа, хөөрэлдөө хэжэ, хүмүүжүүлгэ тухай һонирхолтой лекцинүүдые уншажа, эхэ эсэгэнэртэ заабаринуудые үгэжэ, зүбшэжэ байхыень харахада урматай байдаг.

Багшын ажал хүнгэн хүдэлмэри бэшэ. Ходоодоо урагшаа эрмэлзэн, мэдэсээ дээшэлүүлжэ, ходоодоо даруу номгон, хэрэгтэй сагтань шэрүүхэншье байха зэргэтэй. Мүн ходоодоо эрилтэ шангатай ябаха гээшэ энэ ажалда тон шухала.

Анна Петровна Тенетовада дээрэ хэлэгдэһэн юумэнүүд бултадаа хамаатай гэбэлнай алдуу болохогүй. Тиимэһээ мэргэжэлэйнгээ бүхы «нюусануудые» тайлбарилһан хүн энэ гээшэл! Иимэ шадамар бэрхэ хүмүүжүүлэгшэ, багша-коммунистын манай ерээдүйе, үхибүүдыемнай һургажа, хүмүүжүүлжэ ябаһанда хүн бүхэн баясана ёһотой.

Е. ГЕРАСИМОВА.
Гусиноозерск хото.



МОСКВА. М. И. Кутузовта табигдаһан хүшөө.

ТАСС-ай фотохронико.

НАЦИОНАЛЬНА ОКРУГУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

САМОТЛОРОЙ НЕФТЬШЭДЭЙ АМЖАЛТА

Самотлорто ажалладаг Социалис Ажалай Герой Ядкар Вагаповай хүтэлбэрилдэг хабсарагшадай бригадын гэшүүд жэлэй эхинһээ хойшо үрэмдэлгын 100 түхеэрэлгэ тодхосо. Энэнь Ханты-Мансийн национальна округой нефть олзоборилгын предприятинуудта эрхим дүн болоно. Түсэбһөө гадуур 26 вышкэ тодхоһон Я. Вагаповай бригада энэ жэлэй түсэбтэ даабари ба абаһан социалис уялгаяа дүүргэбэ. Үрэмдэлгын түхеэрэлгэнүүдые тодхохо түрүү дүй дүршэл олон ондоо яһатанһаа бүридэһэн энэ коллектив һайнаар шудаланхай. Зарим тиимэ вышкэнүүд тон богони болзор соо — сүүдхэ болохогүй саг соо тодхогдоһон байха юм. Вышкэ бүхэниинь хэдэн скважина «хангадаг» байна.

Геннадий Евдокимовай, Рашид Идрисовэй, Василий Наумовай бригаданууд баһал һайн дүнгүүдтэй. Жэлэй эхинһээ хойшо 330-аад вышкэ тодхожо, Самотлорто вышкэ хабсаралгын конторын коллектив табан жэлэй шиидхэхы оной түсэбтэ даабари болзорһоонь урид дүүргэбэ. Тэрэнэй ашаар үрэмдэгшэд амжалтатай һайнаар ажаллана. Самотлорой баян уурхайһаа нефть абадаг бүхы коллектив жэлэй эхинһээ хойшо түсэбһөө гадуур хахад миллион тонно түлишэ абаһан байна.

П. РЯБОВ,
ТАСС-ай корр.
Ханты-Мансиин округ.

Хэлхеэ холбооной шэнэ барилганууд

Агинск тосхондо хэлхеэ холбооной шэнэ байшан ашаглалгада оруулагдаба. Шэл ба остоноор баригдаһан энэ байшанда почто, телеграф, ондоо городуудтай хөөрэлдэхэ пункт бии юм. Тэндэ мүнөө үеын түхеэрэлгэ тодхогдонхой. Жэшээлэн хэлэбэл, бэшэгүүдые автомат тушаан ябана.

Тиихэдэ телефоной автомат станци баһа ашаглалгада оруулагдаба. Мосвагай хэлхеэ холбооной электротехническэ институдай студентнэрэй барилгын отряд тэрэ станциин түхеэрэлгэ хабсаргаһан, кабель татаһан байна. Городууд хоорондын телефоной шэнэ станциин барилга һаядаа дүүргэгдэхэнь. Тиигэжэ округой түб һууриин ороной томо томо городуудтай сэхэ холбоотой болохонь.

Л. ФАДЕЕВ,
ТАСС-ай корр.
Агын округ.

Түмэр соргонууд „урдана"

Хойто зүгэй Надым мүрэн дээгүүр тус бүриин 100 тонно шэгнүүртэй түмэр плодуудай урдахуулга дүүрэбэ. «Союзподводгазстрой» трестын газар доро техническэ хүдэлмэри эрхилхэ долоодохи управлениин мэргэжэлтэд иимэ аргаар түмэр соргонуудые хэрэгтэй газартань хүрэтэр зөөнэн байна.

Салехард хүрэтэр түмэр харгыгаар асарагдаһан 1.020 миллиметр диаметртэй түмэр соргонуудые урдань баржада ашажа, Надым мүрэн дээгүүр абаашадаг байһан юм. 500 километр энэ замда түмэр соргонуудые баржаһаа буулгажа, судануудта ашаха хэрэг гарадаг байгаа. Хойто зүгэй гол мүрэнүүдээр богонихон саг соо ашаан шэрэгдэдэг юм. Тиимэһээ хүсэд хүрэхэ соргонууд абаашагдадаггүй һэн. Үшөө ехэ гаргаша гарадаг байгаа.

Управлениин главна механик С. Мягчило, прораб А. Чуркин, участогай механик В. Корначев гэгшэд Надым голоор түмэр соргонуудые урдахуулха арга дурадхаһан байна. Медвежье — Надым — Пурга гэһэн газопроводой трасса дээрэ хэрэглэгдэхэ 7.5 километр түмэр сорго энэ зундаа уһаар урдахуулагдан асарагдаба.

Р. ПАВЛОВ,
ТАСС-ай корр.
Ямало-Ненецкэ округ.

«ЧЕЛЮСКИНЭЙ» ДНЕВНИК

Чукоткын национальна округой хизаар ороноо шэнжэлгын музейн жасада үнэтэ шэнэ документ нэмэбэ. «Челюскинэй» механик ябаһан, энэ аяншалгада хабаадалсаһан Фёдор Петрович Тойкиной дневнигтэй бандероль Ленинградһаа Анадырьта эльгээгдэһэн байна. Тэрэ гар бэшэгэй анха түрүүн бэшэгдэһээр дүшэн жэл болонхой.

Тэрэ үедэ хүшэр хүндэ байдалда ороһон морягуудта туһалха хэрэгтэ Чукоткын үндэһэн яһатан эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байгаа. Тиимэһээ экспедицидэ хабаадагшын энэ дневнигэй эндэхи хүн зон ехэ анхаралтайгаар угтаба.

«Челюскинэй» дурасхаалда Чукоткодо нарин нягтаар хандадаг юм. Хойто Мүльһэтэ океанай эрьедэхи нэгэ тосхон экспедициие хүтэлбэрилэгшэ О. Ю. Шмидтын нэрээр нэрлэгдэнхэй. Совет морягуудай баатаршалга тухай хөөрэһэн хэдэн экспонат эндэхи хизаар ороноо шэнжэлгын музейдэ бии юм.

Е. ДЕНИСОВ,
ТАСС-ай корр.
Чукоткын округ.



Манай фотокорреспондент Сергей Балдуевай буулгаһан энэ зураг дээрэ Закаменск хотын нэгэдэхи дунда һургуулиин багша Тамара Музалевская. Залуу багша математика заадаг юм. Тамара Музалевская үнгэрһэн жэлдэ Буряадай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институт дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр эндэ хүдэлхөөр эльгээгдээ һэн. Залуу басаган оролдосотой бэрхээр хүдэлдаг, коллектив соогоо хүндэтэй хүнинь болонхой.

ШЭНЭ НОМ ТУХАЙ

«ДУУШЫН СЭДЬХЭЛ»

Уран зохёолшо Цэрэн-Дондог Хамаев туужа болон рассказуудай хэды номуудые гаргуулжа, прозаик гэжэ нэршэһэн байха. Теэд зохёохы ажалаа шүлэгүүдээр эхилһэниинь бултанда мэдээжэ. Прозоор һонирхожо, уран шүлэгүүдые бэшэхээ болёо гэжэ һанаһанай дэмы. Уран шүлэгөө орхёогүй, үнөөхил зандаа найруулжа, мүлижэ, заһажа ябаа ха юм. Һаяшаг Буряадай номой хэблэлээр гараһан тэрэнэй «Дуушын сэдьхэл» гэжэ шүлэгүүдэйнь түрүүшын ном тэдэ үгэнүүдэй зүб байһаниие эли бодо гэршэлнэ.

Энэ номынь табан бүлэгһөө бүридэнэ. «Ленин тухай дуун» гэжэ шүлэгөөр номынь эхилнэ. Коммунис парти, Ленин багша, Эхэ орон тухай аялга дуугаа зэдэлүүлэн, номоо эхилхэ нэгэл һайхан заншал бии. Тиигэбэшье зарим авторнууд оролто шүлэгтөө харюусалгагүйгөөр хандажа, хубхай хооһон үгөөр хангюурдахаа һанадаг. Энэнь шүлэг болодоггүй, миил уряа лозунг болошодог. Харин Ц-Д. Хамаев онсо өөрын, сэдьхэлэй һайхан үгэнүүдые Ленин багшада зорюулаа.

«..Ородой хаанта хуулиин
Орбонгоороо хуурахаар,
Орон бүхэнэй арадуудай
Ойлголсожо жаргахаар
Тэмсэһэн багша—Ленин,
Илаһан баатар—Ленин»,

— гэжэ домоглон дуулана. Тон юрэнхы, ойлгосотой, һуури байраяа олоһон мүрнүүдые уншахада, үгүүлэн хэлэхэдэшье ульгам ходорхой, удхатайшье байдаг ха юм. Тиихэдэ арайл гэжэ таамаглан ойлгохо гэхэ гү, али үгэнүүдээ али зэргээр мушхажархиһан орёо хүшэр мүрнүүд үгы. Энэнь юу харуулнаб гэхэдэ, автор уран шүлэгэй дээжэһээ һайса хүртэлсэһэн, шүлэг зохёолгын ёһо гурим, тэрэнэй маяг хэлбэри, гол түлэб байгуулалта гэхэ мэтые һайн мэдэхэ байна.

Оролто шүлэгөө буряад арадайнгаа хуби заяанһаа удхалан бэшэһэниинь һайшаалтай. Ленин багшын ашатуһаар эрхэ сүлөөтэй, зол жаргалтай болоһыень оройдоо дүрбэхэн мүртэ тодо хурсаар харуулжа шадаа.

«Ленин тухай дуулаха
Гени үшөө мүндэлөө гү?
Ленин шэнги суурхаха
Гени нэгэтэ байгаа гү?»

— гэжэ бэшэхэдэнь, бодолгото болонобди. Юундэ? Нэгэдэхеэр, зохёохы ажал хэрэгтээ тон наринаар, харюусалгатайгаар хандахые һануулна ха юм. Сэхыень хэлэхэдэ, Ленин багша тухай муу зохёол бэшэхэ эрхэгүйбди гэжэ ойлгуулна. Хоёрдохёор, Ленин шэнги гени байгаагүй гэжэ домоглоһониинь бүришье ехэ удхатай гээшэ.

«..Урагшань гараа
дэлгээд
Ульянов хүбүүн бодоо.
Улаан хуули һэргээд,
Уладай байдал хубилаа»

— гэжэ «Октябрь тухай бодол» гэжэ шүлэгтэнь уншанабди. Энэ бадаг бидэниие огтошье гайхуулнагүй, зүрхэ сэдьхэлшье доһолгоногүй. Юундэб?.. Гол түлэб удхынгаа талаар оролто шүлэгые дабтахаа һанана. Автор өөрөө анхарааашьегүй байжа болоо, зүгөөр удхаяа дабтаһан хоёр шүлэг дабхасуулжа уншахада һонигүй ха юм.

«... Наранһаа толо
татаһан
Наруули намжаа оромни,
Бүмбэрсэгтэ бүхэ тогтоһон
Бүрин эрхэтэ арадни
Амин нэгэ угжалсажа,
Анханһаа һууһан
түүхэтэй»

—гэжэ Буряад орон тухайдаа бэшэхэдэнь баясанабди. Эндэ автор үни хада хэрэглэгдэһэн, оло дахин дабтагдаһан зэргэсүүлгэ гэхэ гү, али хубхай хооһон уран гоё үгүүлэл гэхэ мэтэһээ холуур гаража, онсо өөрын ооразхаруулхые оролдоо.

Номойнгоо хоёрдохи бүлэгые «Түрэл дайда, түрэһэн эхэ» гэжэ тон зүб нэрлээ. «Эхэ» гэжэ шүлэгынь одоол оншотой хурсаар, сэдьхэл дайрамаар бэшэгдээ. Автор эндэ гансашье өөрынгөө эхые харуулаагүй. Харин үри хүүгэд тушаагаа сэдьхэлээ зобожо ябадаг бүхы эжынэрэй түхэл шэнжые, абари зангые ниитэлэн зураглаа гээшэ.

«...Баян сагаан
баабайнарта зальбархыем
баадхангүй,
Бардам гэрэлтэ эрдэм
бэлигтэ һургаһан
Үнэн бодолтой, хара
удхатай эхэмни
Үншэрхэгүй үнэн
зүрхэнэйм һудал соо»,

— гэжэ автор түгэсхэнэ. Тон зүб тобшолол гээшэ. Теэд «баян сагаан баабайнарта зальбархыем баадхангүй» гэжэ мүрынь ойлгогдоногүй. Ямар тиимэ баабайнарта зальбарха болоо юм. Хэрбээ авторта өөртэнь ойлгосотой һаа, харин уншагшад бүришье ойлгохогүй бшуу.

«Үлүү юумэн үгы даа» гэжэ богонихон шүлэг уншахадаа, ажабайдал, хуби заяан, үе саг тухайдаа бодомжолхо, шүүбэрилжэ үзэхэ баатай болонобди.

Номойнь гурбадахи бүлэг хоёр бадагтай шүлэгүүдһээ бүридэнэ.

«Зуйтажа, гутажал
ябахадам,
Зоргондоо хүхидэг
дайсадни.
Зуйтажа, гутажал
ябахадам,
Зобожол байдаг нүхэдни»

— гэжэ удхалан бэшэнэ. Зүгөөр энэ шүлэгэй удхые тайлбарилаадшье ялайбди. Ажабайдал болдогтой, ялхитайшье һаа, бүхы юумэн нэн түрүүн өөрэһөөмнай дулдыдана бшуу. Юундэб гэхэдэ, хоёр бадагтай шүлэгүүдынь философско удха шэнжэтэй, ажабайдалаа хэр зэргэ анхаран хаража, тобшолол хэжэ шадахые эрхэ бэшэ һануулна.

Ниитэлэн хэлэхэдэ, шүлэгүүдынь уран найруулгын, хэлэ бэшэгэй талаар хүнэй сэдьхэлдэ хадуугдамаар зохёогдоо. Тиимэһээ олон тоото уншагшадые баясуулхал байха.

М. ОСОДОЕВ.

ШҮЛЭГӨӨР ЗЭДЭЛҺЭН ШУЛУУНУУД

…агай мэдээжэ уран …үүршэд, РСФСР-эй Гу… Репинэй нэрэмжэтэ …й лауреадууд Хертек …хаа, Мижит-Доржу …к, Байыра Байынды …н Раиса Аракчаа гэгшэ… бүтээлнүүдэй выставкэ …ээгдэжэ, Кызыл хотын …юниие ехэтэ баясуулаа. …ар ороноо шэнжэлгын …й соо эмхидхэгдэһэн выставкэдэ зуугаад ша…үйлнүүд табигдаа. Бү… бүтээлнүүдынь «Баян …нууд» гэжэ газарһаа …һан юрын шулуунһаа …һэн байна.

Монгол Алтай хоёрой хи…дарай газар үнгэтэ … шулуугаараа суурха… юм. Тува арад энэ шу… «Чонар-Даш» гэжэ …д. Өөлэхэ, һиилэхэдэ … һайн шулуун гэһэн …й бшуу.

…хэ, зороходо үнэхөө… зөөлэн юм. Тусгаар … вамсэгшье хэрэггүй, … хутагаар зорожо, элдэ… түхэлэй зүйлнүүдые … гээшэ. Элдэбын гоё … ялагашажа, одоо … һайханаар харагда… …дитэй бшуу.

…гтэй бэрхэ һиилүүр… Монтуш Черзи тэрэ … тухай иигэжэ хэлэ… «Шулуу өөлэжэ, һиилэжэ, үзэхынгээ урда тээ би нилээд удаан бодолгото болодогби. Яһала анхаралтайгаар шэртэхэш. Ямар нэгэ нюусыень тайлбарилаагүй һаа, хутагаа гартаа абадаггүйб. Хараһаар, шэртэһээр һуутаршни, эмээл моритой хүн үзэгдэхэдэл болоод, хайшаашьеб харайлгахал даа. Тиихэдэнь үлүү һарюу юумыень мүлижэ абаадхихаш. Шулууншни амидыржа, үнөөхи мориншониием бүхы хүнүүд хаража баясадаг гээшэ. Харин мүнөө бүхы нюусань досоогоо ябталаатай бшуу. Тэрэниень сүлөөлхэ хэрэгтэй. «Чонар-Даш» гээшые гам наринаар зорожо эхилхэдээ, бүхы нюусыень сүлөөдэ гаргана бшууб...»

Энэ шулуунай шэнжэ түхэлые тувинецүүд хэр утһаа мэдэхэ байгаа. Бай-Тайгинска районой Кызыл-Даг гэжэ һууриниие ёһотой бэрхэ уран зураашадай, һиилүүршэдэй нютаг гэжэ хэлсэдэг. Энэ нютагай ойро шадар агальматолит гэжэ шулуун бии юм. Нютагай уран дархашуул энэ шулуунһаа шатарай бодо, луу болон гэрэй амитадые һиилэжэ хэдэг юм.

Бүри эртэ урдын сагта эндэхи уран гартан шулуу өөлэдэг, зородог байгаа. Уран дархашуулай, һиилүүршэдэй мэргэжэл шадабари үеһөө үедэ уг залгажа дамжажа ерээ. Үбгэн һиилүүршэн Хертек Монгальбии гэгшэ эдир залуу Тойбухаа хүбүүе мэргэжэл шадабаридаа һургаа бэлэй. Тиихэдэ Хертек Каштайович Тойбухаа мүнөө хэды олон шабинартай гээшэб. Ганса Кызыл-Даг нютагтань хорёод шахуу дархашуул хүдэлнэ. Мэдээжэ уран бэлигтэниие, жэшээнь, Саая Когел, Монгукоол Хертек, аха дүүнэр Хуна, ори ганса эхэнэр һиилүүршэн Раиса Аракчаа гэгшэдтэ һайн һайхан харгы заяаһан байна.

Дондук Тойбухаагай хүбүүн бэлигтэй бэрхэ зураашан болохоһоо гадна, һүбэлгэн ухаансар үхибүүдые мэргэжэлдээ һургаһан юм. Тиигэжэ Кызыл-Даг нютагһаа суута бэрхэ дархашуул Мижит-Доржу Хертек, Байыр Байынды гэгшэд гаража, үндэһэн зурагай хүгжэлтэдэ нилээд ехэ юумэ хээ. Тэдэнэй нэрые хүн зон омогорхон дурдадаг гээшэ.

Хертек Тойбухаа шулуу өөлэхэ, һиилэхэ бэлиг шадабариие бүхыдэнь халажа абаһан байна. Агуу ехэ Октябриин революциин ашаар һургуулитай боложо, гушан жэлэй туршада түрэл нютагтаа малай аргалагшанаар хүдэлөө. Угай малшан бүхы юумэ нарилан хаража ябадаг. Тэрэшэлэн байгаали һайса мэдэхэ. Үшөө 1934 ондо Тувагай арадай республикын соёлой министерствын захилаар үнгэтэ шулуунһаа гушан шатар хэһэн, сомон болон хушуунай засагай эмхиин хэрэглэхэ тамга бүтээһэн байна. РСФСР-эй габьяата уран зураашa, Тувагай АССР-эй соёл культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ Хертек Тойбухаагай уран бүтээлнүүд республиканска, зональна, бүхэроссии, бүхэсоюзна, мүн хилын саана болоһон выставкэнүүдтэ табигдажа, һайшаагдаһан юм.

Энэ зураашан зохёохы онсо өөрын маяг хэлбэритэй, хэһэн бүтээлнүүдынь бусадайхиһаа тад ондоо байдаг. Жэшээнь, «Тугалтай һогоон» гэжэ мэдээжэ бүтээлынь жэншэдгүй һайнаар хэгдэһэн шуу. Үлүү һарюу юумэн гэжэ байхагүй. Хүбшэ тайга өөрөө ногоорижо байна гү гэжэ һанахаар даа. Хэды метр үндэр болотороо томодхогдоһон энэ скульптурань Кызыл хотын түб гудамжые шэмэглэн гоёно.

Хүнүүдтэ зорюулагдаһан зүйлнүүдынь илангаяа һонирхолтой юм. «Эмээл моритойшуул» гэжэ ажалынь онсо илгарна. Һэлмэеэ дээрэ далайһан улаан сэрэгшэд дайсадые бута һамна сохихоор урагшаа шармайна. Һиилүүршэ бүхэнэй зүйл онсо өөрын шэнжэтэй, нугалбаритай.

Мижит-Доржу Хертек гэгшын хэһэн зүйл алишье талаараа өө мөогүй, одоо нарин бүтээсэтэй гээшэ. Харин Б. Байынды багшынгаа дамжуулжа үгэһэн мэргэжэлые нарибшалан сахижа, тува уран һиилүүрэй бүхы һайн талые тон шадамараар хэрэглэнэ. Үльгэр домогой, онтохоной удхаар хэһэн зүйлнүүдынь мүнөө үеын байдалтай нягта холбоотой.

Раиса Ажиевна Аракчаа уран зүйлнүүдтээ эхэнэр хүнэй уян нугархай сэдьхэлые эли бодо харуулдаг гээшэ. Эхэнэр зураашанай бүтээлнүүдые хүн зон ходоодоо һонирхон хаража, һайшаан магтажа байдаг.

Үндэһэн һиилүүрэй бэлигтэй бэрхэ зураашад эрхим һайн бүтээлнүүдые нарилан хэжэ, олонациональна совет уран зурагай улам урагшатайгаар хүгжэхэ хэрэгтэ өөрынгөө хубитые оруулна гээшэ.

(ТАСС).

Кызыл.

КАЗАХАЙ ССР. **Усть-Каменогорскын туулганай-цинкын комбинадта СССР-тэ эгээ томо уһа сэбэрлэдэг комплекс хүдэлнэ.**

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: уһа сэбэрлэдэг комплексын резервуарнууд.

ТАСС-ай фотохронико.





УРАН ЗОХЁОЛШО—ҺУРАГШАДАЙ АЙЛШАН

Энэ һарын 19-нэй үдэр Улаан-Үдын нэгэдэхи интернат һургуулида буряад литература ба поэзиин ээлжээтэ үдэшэ үнгэргэгдэбэ. Һурагшадай түрэл хэлэнэйнгээ баялигые бүри гүнзэгыгөөр ойлгохын тула, уран зохёолой шэнэ һонинуудтай танилсуулха гэһэн зорилготойгоор уран зохёолшо Ч. Цыдендамбаев уригдаба. Буряад хэлэ ба литература заадаг һургагша, РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша Хандама Дугаровна Дамдинова, багшанарай институдай дэргэдэхи «Залуу наһан» гэһэн литературна бүлгэмэй гэшүүн Сергей Бабуев. 10-дахи классай хүмүүжүүлэгшэ Евдокия Григорьевна Богомолова гэгшэд энэ хэмжээ ябуулгада хабаадалсаба.

Ч. Цыдендамбаевай намтарта, тэрэнэй ажал ябуулгада зорюулагдаһан альбом ба зурагууд, ханын һонин, гараар бэшэгдэһэн уран һайханай альманах гэхэ мэтэ выставкэдэ табигдаба.

Уулзалгын нээгдэһэнэй удаа Ч. Цыдендамбаев өөрынгөө уран зохёолгын хүдэлмэри тухай тодорхойгоор хөөрэбэ. Тиигээд һүүлэй үедэ бэшэһэн шүлэгүүдээ олоор уншажа үгэбэ. Хүүгэд ехэ һонирхолтойгоор шагнажа, асуудалнуудые һурабэд.

Тэрэнэй удаа һурагшадай зүгһөө бишыхан зүжэг табигдаба. 10-дахи классай һурагша Гомбоева Нима-Ханда дуратай бэшээшынгээ номуудые яажа шудалдаг байһанаа, ямар зохёолнуудыень илангаяа һонирходог байһан тухайгаа хөөрэжэ үгэбэ. Номуудһаа абтаһан хэһэгүүдтэ тааруулагдажа бүтээгдэһэн зурагуудые дэлгэжэ, «Банзарай хүбүүн Доржо», «Түрэл нютагһаа холо» гэһэн романууд соо эрдэмтэн Доржи Банзаровай дүрын, ажабайдалай ямараар харуулагдаһыень тобшохоноор тэмдэглэбэ. Люба Будаева зохёолшондо зорюулжа бэшэһэн шүлэгөө, Люда Эрдынеева «Сонгмиин дүлэн» гэһэн поэмэ сооһоонь хэһэгүүдые уншабад. Света Соктоева «Буряад хэлэн гээшэ дороо оёоргүй, дээрээ хабхаггүй» гэһэн гаршагтай өөрынгөө багахан зохёол бултанда дуулгаба.

Зал соо шэмээгүй. «Геройн эхэ» гэһэн шүлэг соностоно. Эхын сэдьхэлэй байдал харуулһан иимэ нангин үгэнүүдые поэт хаанаһаа олооб?! Нээрээһээ, эдэ мүрнүүдэй шэдитэ удхые шэнээр ойлгоһондол болохоор байгаа...

Эхилэн бэшэгшэ поэт Сергей Бабуевта үгэ үгтэбэ. Чимит Цыдендамбаевай уран зохёолнуудые ямар аргаар институдта шудалдаг тухай мэдээсээд, мүнөө үеын [...] поэзи тухай хөөрэбэ. Тэрэнэй удаа Д. Улзытуевай, бусад [...] хёолшодой шүлэгүүдые [...] гоёор уншаба.

Энэ үдэшынгөө түгэсхэлдэ нэгэ хэды буряад дунууд [...] дэтэ айлшанда бэлэг болгобо. Һурагшад үнэн зүрхэнһөө баярые хүргэжэ, дурасхаалай болгон, сэсэг ба номуудые Ч. Ц. Цыдендамбаевта, Сергей Бабуевта барюулба. Багшанарай хүүгэдэй зүгһөө Хандама Дугаровна баясхалан хүргэбэ.

Г. БАЗАРЖАПОВА,
БГПИ-гэй студент.

ТБИЛИСИ. Гүрэнэй академическэ З. Палиашвилиин нэрэмжэтэ оперо болон баледэй театрта Р. Вагнерай «Лоэнгрин» гэһэн оперо табигдаба. Германиин Федеративна Республикын Саарбрюккен хотын оперын театрай творческо бүлэг тэрэ оперые табилсаа. Оперын гол партинуудые Эрика Унхагек, Душан Попович гүйсэдхөө.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: режиссер Г. Ведекинд Грузиин ССР-эй арадай уран зураашан Елена Ахвледиани гэгшэдэ айлшамд эрээд байна.

ТАСС-ай фотохроника.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

БЕРЛИН

НЭГЭДЭЛ БА ХАРИЛСАА ХОЛБООН

ТАСС

Октябриин 23-да Берлин хотодо үнгэргэгдэһэн германо-вьетнам хани барисаанай митинг ГДР-эй ба ДРВ-гэй арадуудай хоорондохи аха дүү ёһоной нэгэдэлтэй, һанал нэгэтэй байһые гэршэлбэ. СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Хонеккер, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Штоф, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Х. Зиндерман, республикын партийна ба гүрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэд, мүн Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй генеральна секретарь Р. Чандра баатарлиг Вьетнамай түлөөлэгшэдтэй хамта суглаанай президиумдэ һуугаа.

ГДР-эй ба ДРВ-гэй партийно-правительственна делегацинуудай толгойлогшонор — СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Х. Зиндерман, ПТВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ДРВ-гэй Премьер-Министр Фам Ван Донг суглаарагшадай урда үгэ хэлээ.

УЛААН-БААТАР

Аха дүүгэй хани барисаан, туһаламжа

ТАСС

«МНР-тэхи социалис байгуулалтын бүхы шатануудта Монголой хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэнь Советскэ Союз али бүхы туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлдэг байгаа, саашадаашье үзүүлхэ байна», — гэжэ МНР-эй хүдөө ажахын министр М. Даш «Үнэн» газетэдэ бэшэнэ.

МНР-эй хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ, нэн түрүүн мал ажалай материально-техническэ үндэһэ һуури бэхижүүлгэдэ Советскэ Союзай үзүүлһэн экономическа туһаламжа мүнөөнэй түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхэ хэрэгтэ шиидхахы удха шанартай. Советскэ Союзай туһаламжаар мал ажалай гурбан ехэ госхоз, үүлтэртэ малай 20 ажахы, һү һаалиин фермэ баригдаа. Түсэбтэ табан жэлэй үнгэрһэн гурбан жэлэй туршада соо холимог тэжээл буйлуулха 8 завод, цех ашаглалгада оруулагдаһан байна.

ПРАГА

Совет драматурги алдар суутай болоно

ТАСС

«Совет драматурги чехскэ сцэнэнүүд дээрэ» гэһэн выставкэ Чехословакиин ниислэл хотодо нээгдэбэ. Чехословак-совет хани барисаанай һарын хүндэлэлдэ энэ выставкэ нээгдэһэн байгаа.

Чехословакиин театрнуудай, музейнүүдэй жасаһаа абтаһан олон тоото гэрэл зурагууд, сценаринуудай текстнүүд, зүжэгүүдэй сцэнэнүүдэй дүрсэнүүд эндэ суглуулагданхай. Он жэлнүүдэй үнгэрхэ тума Чехословакида улам үргэнөөр алдаршажа байһан совет сценическэ искусствын баялиг тухай, олон янза тухай эдэнэр хөөрэнэ.

Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ ороной театрнуудай сцэнэ дээгүүр табигдаһан совет зүжэгүүд тухай выставкын олохон экспонадууд зорюулагданхай.

Хэрбээ дайнай урда тээхи жэлнүүдтэ буржуазна Чехословакида ородой ба совет драматургнуудай оройдоол 20 зүжэгэй табигдажа харуулагдаһан байгаа һаань, һүүлэй 20 жэлэй турша соо Чехословакиин театрнууд жэл бүри хэдэн арбаад совет зүжэгүүдые табиһан байна.

НУАКШОТ

АША ТУҺА ЕХЭТЭЙ

ТАСС

«Советскэ Союзда ошоод бусалгамни ашатай туһатай, үрэ ехэтэй байба», — гэжэ Мавританиин түсэблэлгын ба промышленна хүгжэлтын министр Сиди Ульд шейх Абдаллахи хэблэлэй түлөөлэгшэдтэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ. СССР-эй загаһанай ажахын министр А. А. Ишковой уряалаар, албанай хэрэгээр СССР-тэ ерэһэн байгаа.

Далай дээрэ загаһа барилгаар харилсаа холбоо тогтоохо тухайда СССР, Мавритани хэлсээ баталһан байна. Тиин экономическа харилсаанай бусад асуудалнуудаар хэлсээ баталха тухай совет хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдөө хээб гэжэ министр тэмдэглэбэ. «Манай хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоое улам үргэдхэн хүгжөөхэ хүсэлэнтэй байһанаа совет тала элирхэйлээ», — гэжэ министр мэдүүлээ.

ПАРИЖ

РЮВ-эй ВРП-гэй делегациин мэдүүлгэ

ТАСС

Сайгон захиргаанай толгойлогшо Нгуен Ван Тхиеугай эзэрхэг уряануудые Урда Вьетнамай хоёр талын зүбшэлэлгэнүүдтэ хабаадажа байгаа Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын делегациин түлөөлэгшэ эрид буруушааба. Сэрэгэй ябуулгануудаа үргэдхэхэ, Революционно саг зуурын правительствын мэдэлдэ байдаг газарай түхеэрэлгэнүүдые үгы хэхыень, эдэ зононуудта добтолго хэхыень Нгуен Ван Тхиеу октябриин 20-до зэбсэгтэ хүсэнүүдээ уряалаа гээд ВРП-гэй делегациин түлөөлэгшын эндэ тарааһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Вьетнамай асуудалаар Париждахи хэлсээе бүдүүлигээр эбдэһэн ябуулгануудые, Нгуен Ван Тхиеугай уряануудые Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын делегаци эрид буруушаана гэжэ мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ. Сайгон захиргаанай сэрэгэй али бүхы харата ябуулгануудта шанга харюу сохилто хэгдэхэ байха гэжэ ВРП-гэй делегациин түлөөлэгшэ мэдүүлээ.

ВАРШАВА

Совет выставкэ Катовицада нээгдэбэ

ТАСС

Совет хэблэлэй выставкэ Катовице хотодо нээгдэбэ. Бүхы совет республикануудта хэблэгдэн гарадаг 500 шахуу газетэ, журнал эндэ табигданхай. Ниитэ-улас түрын журналнууд, научно-техническэ литература, бага шуулда ба эдир наһатанда зорюулагдаһан номууд олоной анхарал татана, һонирхол үүсхэнэ.

50 жэлэй турша соо Совет Социалис Республикануудай туйлаһан амжалтанууд тухай. Польшын ба СССР-эй хоорондохи харилсаа холбоон тухай выставкэ дээрэ табигдаһан плакадууд, гэрэл зурагууд һонирхолтотойгоор хөөрэнэ.

ЖЕНЕВЭ

Парламентнууд хоорондын холбооной Соведэй шиидхэбэри

ТАСС

Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй Москвада зарлагдаад байһан конгрессто хабаадаха гэһэн шиидхэбэри Парламентнууд хоорондын холбооной Соведэй заседани дээрэ абтаа.

Москвада болохо конгресстэ Парламентнууд хоорондын холбооной хабаадаха тухай асуудал социалис оронуудай делегацинуудай дурадхалаар зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаһан байна.

БЕРЛИН

ГДР-эй ба Бразилиин правительствануудай шиидхэбэри

ТАСС

Хоёр гүрэнэй хоорондо дипломатическа харилсаатаа 1973 оной октябриин 22-һоо тогтоожо, элшэн сайдуудаа эльгээлсэхые Германиин Демократическа Республикын, Бразилиин Федеративна Республикын правительствануудшиидхэбэ.

ВАШИНГТОН

ЦРУ-гай удамаршадай мэдэрэлгэ

ТАСС

Сальвадор Альендиин Арадай нэгэдэлэй правительствада эсэргүү һүйдхэлтэ ябуулгануудые США-гай тагнуулай түбэй захиргаанай сентябриин 11-дэ болоһон сэрэгэй урбалтын урда тээ хэдэг байһан тухайнь шэнэ баримтанууд эндэ элирбэ. Конгрессэй түлөөлэгшэдэй палатын Латиин Америкын гүрэнүүдэй хоорондын хэрэгүүдые эрхилдэг комисси дээрэ ЦРУ-гай директор К. Колбиин, ЦРУ-гай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэ Ф. Дэвисэй хэһэн нюуса тайлбаринууд доторнь энээн тухай хэлэгдэнэ.

Чилиин дотоодын политическэ, экономическа байдалда энэ захиргаан нюусаар хамааралсадаг байгаа гэжэ ЦРУ-гай хүтэлбэрилэгшэд элирхэйлнэ.

Чилиин экономикын уналтада орохын тула Холбоото Штадууд С. Альендиин правительствада урьһаламжа үгэхөө арсадаг, мүн уласхоорондын финансын эмхинүүдэй Чилидэ урьһаламжа үгэлгые буруу һүргэдэг байгаа гээд «Вашингтон пост» бэшэнэ.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ АША ТУҺАДА

ООН-ой Аюулгүйн Совет саг дары зарлаһан заседани дээрээ Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тухай тогтоол зүбшөөд, шиидхэбэри абаһан байгаа. Энэ шиидхэбэриень дэлхэйн арадууд халуунаар һайшаан дэмжэбэ.

Социалис хани нэгэдэлтэ оронууд энэ шиидхэбэрие һайшаахадаа, тэрэ Дүтын Зүүн зүгтэхи шахардуу байдалые һулаaруулха байна гэжэ тэмдэглэнэ. Аюулгүйн Соведэй энэ хэмжээн шуһата дайе зогсоожо, Аюулгүйн Соведэй 1967 оной ноябриин 22-ой тогтоолые бодото дээрэнь бэелүүлхэ арга олгохо байна. Тиихэдэ булимтаран эзэмдэһэн араб газар нютагуудһаа Израилиин сэрэгүүдые гаргаха эрилтэ дүүргэхэ байна бшуу.

Дүтын Зүүн зүгтэ амгалан байдал һэргээхэ Аюулгүйн Соведэй тогтоолые ФРГ-гэй правительство бүрин һайшаан дэмжэнэ гэжэ фидеральна правительствын тусхай түлөөлэгшэ, статс секретарь фон Вехмар Бонндо болоһон пресс-конференци дээрэ мэдүүлээ. Дэлхэйн энэ районд эб найрамдал һэргээхэ Советскэ Союзай, США-гай түсэб зүүн ба баруун оронуудай хоорондын харилсаандахи шахардуу байдал һулаaруулха политика бодото дээрэнь бэелүүлгын гэршэ жэшээ болоно гээд тэрэ тэмдэглэбэ.

Индиин Национальна конгресс гэдэг хүтэлбэрилхы партиин түрүүлэгшэ Ш. Д. Шарма Аюулгүйн Соведэй тогтоолые һайшаахадаа, «дэлхэйн энэ районд эб найрамдал һэргээхын тула бүхы таланууд ороодохо» гээд найдажа байһанаа мэдүүлээ.

«Аюулгүйн Соведэй тогтоол Дүтын Зүүн зүгтэ амгалан байдал һэргээхэ шухала алхам болоно», — гэжэ Даниин гадаадын хэрэгүүдэй министр К. Б. Андерсен хэлэбэ.

Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэрие һайшаан, эблэрэлтэ хөөрэлдөөнүүд саг дары эхилхэ гээд найдажа байһанаа Италиин гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Моро мэдүүлээ.

КАИР

ХЭЛСЭЭГЭЭ ИЗРАИЛЬ ЭБДЭБЭ

ТАСС

ООН-ой Аюулгүйн Соведэй тогтоолой үндэһөөр октябриин 22-то Москвагай сагаар 20 часта Египедэй — Израилиин фронт дээрэ буудалдаан зогсоогдоһон байна.

Буудалдаа зогсоолгын үедэ, октябриин 22-ой һүни, Израиль бүлэг сэрэгүүдээ Египедэй сэрэгүүдэй байһан газарта, нэн түрүүн Суэцкэ каналай баруун бэедэ гаргаа гэжэ Египедэй сэрэгэй командовани октябриин 23 най үглөөгүүр мэдээсэбэ. Израилиин агаарай-сэрэгэй хүсэнүүд Египедэй частьнуудые буудаа.

«Буудалдаа зогсоохо тухай тогтоол эбдэн, фронтын хэдэн хүбинүүдтэ дайсанай танкнууд, хуурай газарай частьнууд сэрэгэй ябуулгануудаа һэргээгээ. Дайсанай самолёдууд Египедэй бэхилэлгэнүүдые бомбодоһон байна. Тиихэдэнь Египедэй хүсэнүүд урдаһаань харюу сохилто хээ», — гэжэ Каирай радиогой дамжуулһан коммюнике дотор хэлэгдэнэ.

Франс Прессэй мэдээсэһэнэй ёһоор, октябриин 23-най үглөөгүүр Суэцкэ каналай хоёр талада байһан Египедэй сэрэгүүдтэ Израилиин агаарай-сэрэгэй хүсэнүүд добтолһон байна гээд Израилиин сэрэгэй түлөөлэгшэ мэдүүлбэ.

Аюулгүйн Соведэй тогтоол бэелүүлхэ тухайда Сири соносхоогүй гэжэ шалтаг барин, Сириин — Израилиин фронт дээрэ Израилиин сэрэгүүд октябриин 22-ой үдэшэ харата ябуулгануудаа үргэлжэлүүлһэн байна гэжэ баруунай информационно агентствануүд мэдээсэнэ.

Сириин сэрэгэй түлөөлэгшын мэдүүлһэнэй ёһоор, Дамаскһаа хойгуурхи ажахын барилгануудые Израилиин 60 самолёт бомбодохые һэдэбэ. Эндэ дайсанай 11 самолёт унагаагдаа.

ДАМАСК. (ТАСС). Түрүү үзэлтэй национальна фронтын түбэй хүтэлбэриин, Араб социалис дэбжэлтэ гэдэг партиин хүтэлбэриин заседанинууд эндэ боложол, буудалдаа зогсоохо тухай Аюулгүйн Соведэй тогтоолые зүбшэлһэн байна. Энэ асуудалаар абтаһан тусхай шиидхэбэри саашадаа соносхогдохо.

АММАН. (ТАСС). «Буудалдаа зогсоохо тухай Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэрие Иорданиин правительство зүбшөөнэ» гэжэ Иорданиин премьер-министр Ар-Рифаи мэдүүлбэ.

ТОКИО

М. ОХИРЫН МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тухай ООН-ой Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэрие Японой правительство һайшаана. Тиин дайлалдажа байһан оронууд сэрэгэй ябуулгануудаа болюулха тухай хэлсээ дары баталха гээд найдажа байһанаа элирхэйлнэ гэжэ Японой гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Охира эндэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

Дайнай ябуулгануудай болюулагдамсаар Аюулгүйн Соведэй 1967 оной ноябриин 22-ой тогтоол бэелүүлжэ эхилхыень дайлалдажа байһан талануудые Аюулгүйн Соведэй уряалһан ушарые Япон һайшаана.

БУЭНОС-АЙРЕС

СЭРЭГЭЙ ХУНТЫН ХАРДАЛГА МҮРДЭЛГЭНҮҮД

ТАСС

Эсэргүүсэлтын хүдэлөө дарахые һэдэн, Чилиин сэрэгэй диктатура харата муухай хардалга мүрдэлгэнүүдые хэжэ үргэлжэлһөөр.

Арадай нэгэдэлэй тала баридаг дүрбэн хүнийе Консепсьондо саазалба. Үшөө 12 хүн ондо ондоо болзорооор түрмэдэ хаагдаа. Хунтын тусхай түлөөлэгшын мэдүүлһэнэй ёһоор, һүүлэй үедэ 77 хүниие саазалха гэһэн шиидхэбэри сэрэгэй сүүд гаргаһан байна.

Урбагшадта зэбсэгтэ эсэргүүсэлтэ хэһэн Лот гэжэ шулуу нүүрһэнэй бассейнэй 400 гаран шахтёрые хархис хүсэнүүд зэрлиг муухайгаар алаа гэжэ Чилиһээ нютаг урилжа гараһан нэгэ хүн эндэ ТАСС-ай корреспондентдэ хөөрэбэ. Солдадууд эдэниие нэгэ уурхай соо оруулжа хаагаад, тэһэлжэрхиһэн байгаа.

Урбагшадые дэмжэхээ арсаад, арадай правительствада үнэн байһан «Чакабуко» гэжэ полкын солдадуудые сэрэгэй хунтынхид зэрлиг муухайгаар алаһан байна гэжэ тэрэ мэдээсэ.

СПОРТ

ХОККЕЙ. Шайбатай хоккейгээр ороной түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөнэй гурбан наадан октябриин 22-то болобо. Горький хотын «Торпедо» ЦСКА-гай хоккеистнүүдые талмай дээрээ угтан абахадаа, 2:5 тоотойгоор шүүгдээ. Арбаад минутын турша соо торпедынхид япала һайнаар наадабашье, саашадаа һулара һуларһаар булигдаһан байна.

Ниислэлэй «Спартак» Воскресенскын «Химигтэй» Москвада наадаба. Энэ уулзалга 1:1 тоотойгоор дүүрэв.

Мүрысөөн орёо шанга тэмсэлдэ үнгэрһэн байна. Хоёр талаһаа хоккеистнүүд алдуу эндүүнүүдые гаргаа.

Ленинградай СКА Москвагай «Динаматай» наадахадаа, 3:5 тоотойгоор шүүгдэбэ. Наадананай дүүрэтэр 40 секундын үлөөд байхада, ленинградайхидай тренер В. Александров вратарь Шепаваловай орондо 6-дахи хүниие талмай дээрэ гаргаба. Теэд энэ үедэл москвагайхид табадахи шайбаяа сохижо оруулаа. «Динамада» А. Мальцев бусадһаа шалтаржа, хоёр шайба сохижо оруулһан байна.

ШАТАР. Бүхэсоюзна чемпионадай арбан дүрбэдэхи наадананай һүүлээр Борис Спасский эрхимлэжэ ябана. Тэрэ 10 очкотой болонхой.

Хойшолуулагдаһан партинуудай октябриин 22-то наадагдахадань, Белявский Спасскида, Тайманов Кузьминда шүүгдээ. Тайманов, Корчной, Аверкин — Тайманов гэгшэд тэнсэһэн байна.

Һүүлшын гурбан уулзалгын урда тээ мүрысөөнэй байдал иимэ: Спасский — 10, Полугаевский, Корчной, Кузьмин — тус тустаа [...], Петросян. Карпов — тустаа 8,5, Геллер — [...], Григорян — 7, Таль, [...] Савон, Рашковский — тустаа 6.5, Тайманов, [...]маков, Аверкин — тус тустаа 6. Смыслов — [...], Свешников — 5, Белявский — 3.

Арбан табадахи тур октябриин 23-да үнгэрэгдэ[...].

(ТАСС).

ФИШЕР: 10 ЖЭЛДЭ ДЭЛХЭЙН ЧЕМПИОН БАЙХА[...]

Уласхоорондын шатарай мүрысөөн Филиппинын түүхэдэ түрүүлэн эдэ үдэрнүүдтэ Манила хото шадар боложо байна. 17 шатаршан, эдэнэй дунда гроссмейстернүүд — Бент Ларсен (Дани), Светозар Глигорич, Борислав Ивков, Любомир Любоевич (бултадаа Югославиһаа), Флорин Георгиу (Румыни), Мигель Найдорф (Аргентина) ба бусад энэ мүрысөөндэ хабаадана.

Филиппинын президент Фернандо Маркосай уряалаар дэлхэйн чемпион Роберт Фишер США-һаа Манилада ерэһэн байна. Тиигэбэшье тэрэ мүрысөөндэ хабаадахагүй. 1972 оной тэн багта Борис Спасскитай Рейкьявик хотодо наадажа, дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэнэйнгөө һүүлээр амаржа байнхай.

«Шатарта шуналгүй болооб, тиин 1975 ондо нэрэ зэргээ хамгаалхашьегүй хаб» гэжэ хэлээ юм ха гэһэн зэрэб үгэнүүдые шалган, журналистнууд Фишертэ хандаһан байгаа.

— Эдэ бүгэдэ һанаанһаа абаһан үгэнүүд, — гэжэ чемпион харюусаба. — Уласхоорондын ехэ ехэ мүрысөөнүүдэй хойноһоо анхаралтайгаар адагланаб, намтай наадаха хаба шадалтай хүнүүдэй партинуудыень шэнжэлэн шудалнаб, шатарай 20 шахуу журнал захижа абанаб. Һаяар наадажа захалхаб. Шатарай энэ тэрэ мүрысөөнүүдтэ илагшадта барюулагдадаг шангууд арайл ахир бага байна даа.

Юрэдөөл, бусадта [...] жэшье магад, харин [...] таарахагүй байна. М[...] сөөнүүдтэ хабаадаһанай түлөө урдынхи мэтэ мүнгэ абахые оролдожо [...] һанаа Р. Фишер энэ[...] ойлгуулаа бшуу.

Дэлхэйн чемпионой [...] зэргэдэ хүртэхын түлөө [...] даха эрхэ олохые хүсэ[...]дэй дунда Спасский у[...] хяараа бусадһаа булюу[...]на гээд Фишер too[...] Тэрэнэй һанамжаар, [...] хоёр гроссмейстер М[...] Таль, Анатолий Карпов [...]рис Спасскиин һүүлээр [...]но.

Наада захынь аба[...] 10 жэлдэ дэлхэйн чем[пион] байхаб гэжэ Фишер хэ[лээ].

В. БАБКИ[Н],
ТАСС-ай кор[респондент].

ФУТБОЛ һүүлшын наадануул үнгэрбэ...

Октябриин 19-нэй үдэр Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй стадионууд дээрэ 1973 ондо бүмбэгөөр наадалгын үе дүүрэбэ. Командануудай ямар һуури эзэлһэниинь элиржэ, бага зэргэ тобшолол хэмээр болоно.

Манай хүршэнэр, Братск хотын «Сибиряк» команда 34 очкотой болоно, түрүүшынхиеэ нэгэдэхи һуурида гараа. Энэ команда ноябриин 4-һөө 20 болотор Сочи, Адлер, Хоста хотонуудай стадионууд дээрэ үнгэргэгдэхэ мүрысөөндэ хабаадалсажа, «А» классай нэгэдэхи зэргэдэ гараха эрхэтэй болохын түлөө тэмсэхэ юм.

Манай «Сэлэнгэ» Владивосток, Южно-Сахалинск городуудта ошожо наадахадаа, хоюуландань шүүгдээд, гэдэргээ сохигдожо, шагналдашье хүртөөгүй. Түрүүлжэ ябаһан аад, һүүлэй һүүлдэ дүрбэдэхи һуури эзэлбэ.

Прокопьевскын «Шахтёр», Шэтын СКА командануүд һүүлшын хоёр һуури эзэлбэ. Мүнөө жэлдэ эдэнэр даншье һаа һулаар наадаа. Жэл, хоёр жэлэй саада тээ Шэтын команда һүүлшын һуурида гараха гэжэ хэншье этигэхэгүй һэн. Тиигэбэшье СКА — һүүлшын һуурида.

Таблица наринаар адаглахада, сезоной хоёрдохи хахадта түрүү зэргэдэ ябаһан командануудай олонхинь, түрүүшын хахадта дунда зэргын һууринуудые эзэлжэ ябаһан байна. Тиихэдэ «Сахалин» команда холо булюу байһан һааб даа. Гэбэшье дүн гаргахада, энэ команда 8-дахи һуурида үлөө.

Ингээд Сибирь, Алас-Дурна зүгтэ «арһан бүмбэгын» хаһа дүүрэбэ гээшэ. Тиигэбэшье хойто хабар бүри һонирхолтой футбол хараха бээзэбди гэжэ найданабди.

Октябриин 19-дэ үнгэргэгдэһэн наадануудай дүнгүүд:

«Иртыш» (Омск) — «Автомобилист» (Красноярск) — 1:0, «Чкаловец» (Новосибирск) — «Томлес» (Томск) — 0:1; «Шахтер» (Прокопьевск) — «Старт» (Ангарск) — 3:5; «Динамо» (Барнаул) — «Сибиряк» (Братск) — 1:0; СКА (Хабаровск) — СКА (Шэтэ) — 2:0; «Луч» (Владивосток) — «Сэлэнгэ» (Улаан-Үдэ) — 1:1; (6:5); «Сахалин» (Южно-Сахалинск) — «Аэрофлот» (Эрхүү) — 2:0; Благовещенскын «Амур» Петропавловск-Камчатскын «Вулкан» командые шүүбэ.

Командануул	Наадаа	Шүүгээ	Тэнсээ	Шүүгдээ	Бүмбэгэ		Очко
1. «Сибиряк»	30	15	4	11	56:49	25:19	34
2. «Динамо»	30	16	1	13	64:55	44:28	33
3. «Амур»	30	14	3	12	45;38	26;23	33
4. «Сэлэнгэ»	30	15	2	13	57:49	29:21	32
5. «Вулкан»	30	11	9	8	76;61	31;26	31
6. «Иртыш»	30	14	2	14	55:57	37:29	30
7. «Луч»	30	14	1	15	75;69	37;26	29
8. «Сахалин»	30	12	5	13	60:50	34:28	29
7. «Автомобилист»	30	12	4	13	68:59	39;32	30
8. «Луч»	30	14	1	15	75:69	37;26	29
9. «Сахалин»	30	12	5	13	60:50	34;29	30
10. «Старт»	30	11	6	13	78:65	40:29	28
11. «Томлес»	30	12	1	17	55;60	23:24	25
12. СКА (Х)	30	7	9	14	79:74	32:37	23
13. «Аэрофлот»	30	9	3	18	50:65	26:41	21
14. «Чкаловец»	30	7	3	20	59:74	26;49	17
15. «Шахтер»	30	4	5	23	63;90	18:44	13
16. СКА (Шэтэ)	30	3	4	23	64:88	20;37	10

Ажаглалта: «Бүмбэгэ» гэһэн хүсэнагтэ үгтэһэн тоонуудые нигэжэ ойлгохо: түрүүшынхинь — нэмэлтэ сагтайгаар оруулагдаһан бүхы бүмбэгэ. Хоёрдохинь — 90 минутын туршада сохигдожо оруулагдаһан бүмбэгэнүүдэй тоо.

САГААН УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республикадамнай үүлэтэйшэг байха. Урда аймагуудаар, Байгалай урда эрьеэр багаханаар саһан орохо. Баруун тээһээ секундын 5-9 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 4-8 градус дулаан болохо. Хойто аймагуудта 1 градус хүйтэнһөө 3 градус хүрэтэр дулаан байха.

ПРАВДА БУРЯТИ[И]

Нэгэдэхи хуудаһа[н] «Түрүүшүүлэй туйлалта — коллективэй туйлалта» — түрүү бэшэг. Октябриин [...] тээхи ажалай вахта» — [...]луулбари. Совет пр[авительствын] тельствын мэдүүлгэ.

Хоёрдохи хуудаһа[н] Рейдовэ бригадын ша[...]тын материал. «Ко[...] дэлгүүр дээрэ» — П. [...]дарь гэгшын статья. «Э[...]тэйгээр, дээдэ хэмжээнд[...] А. Сурмачай корреспо[нден]ци.

Гурбадахи хуудаһа[н] «Соёлой байшангай [...]галнууд» — А. Дорж[...] статья. ТАСС-ай матер[иал]нууд. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһа[н] М. Степановай романһаа һэг. Элдэб һонин.

СЭНХИР ЭКРА[Н]

НЭГЭДЭХИ ПРОГРА[ММА]

«Орбита» харуул[га]

15.05 — Һүүлэй [...] 15.15 — Һурагшадта — «[...]тайгород». А. Гайдарай [зо]хёолнууд тухай дамжу[улга]. 15.45 — Үнгэтэ телеви[дени]. СССР-эй ба США-гай [теле]видени хамта бүү[тээһэн] «Пегги Флеминг Со[ветскэ] Союзда» гэһэн докуме[нтальна] фильм. 16.40 — Ү[нгэтэ] телевидени. «Дэлхэй[н ара]дуудай оюун бэлиг». 17[...] Үнгэтэ телевидени. «[...] ник» — Польшын [телеви]зионно уран һайханай ф[ильм] (1-дэхи сери). 18.05—1[...] — Забһарлалга. 18.1[...] спортын программа.

Улаан-Үдэ харуул[га]

19.00 — «Мал а[ж...] эршэтэ ажал» гэһэн [...]жуулга. 19.30 — Те[ле...]рама. 19.50 — «Хоч[у] знать» гэһэн дамж[уулга]. 20.00 — «Буряадай эд[...]лэгшэдэй бүлгэмэй хо[...]ной 50 жэлэй ой» гэһэн [дам]жуулга.

«Орбита» харуул[га]

20.30 — Үнгэтэ [телеви]дени: Эб найрамдалд[а ...] тайшуулай хүсэнүүдэй [...]вада нээгдэхэ Бүхэд[элхэйн] конгрессые угтуулан.

ХОЁРДОХИ ПРОГРА[ММА]

«Орбита» харуул[га]

19.00 — «Время» — [...] дээсэлэй программа. [...] Концерт.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУД[...]

□«БУРЯАД ҮНЭН»□ 1973 оной октябриин 25. □ 4-дэхи хуудаһан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР □ Н-00640. Заказ №[...]